Magasin ng BAGONG Buhay
Linggo, Hulyo 15, 1951

UNIVERSITY OF THE PHILIPPINES LIBRARY JUL 16 1951

"INA AT ANAK"
ni N.V. Abueva
(Unang Gantimpala)

Mga Likhang-Sining
(Pahina 4-5)

ABANGAN!!!
Isang amang nagdanas ng walang kapantay na mga kaapihan at di biru-birong pagdurusa dahil sa kasamaan ng kapuwa... isang inang nasadlak sa dilim ng buhay at tumanggap ng walang kasinglupit na parusa ng tao dahil lamang sa pagtatamasa ng sandaling kaligayahan... isang manggagamot na sa minsang pagtatamo ng maliit na kabiguan ay itinakwil ang Diyos at kusang napaalipin sa kapangyarihan ni Satanas... dalawang pusong sinubok ng panahon at ng balighong mga pangyayari upang itampok sa daigdig ang angking kadakilaa't kagitingan... at isang madilim na silid na nag-iingat ng isang kakilakilabot na lihim na di kayang lurukin ng karunungan ng tao!
Iyan ang matutunghayan sa isang kasaysayang isinalarawan na malapit nang simulan sa Magasin ng Bagong Buhay — ang...
..."KATARUNGAN"
ANONG LIHIM ANG IKINUKUBLI NG SILID NA ITO???

Sa Dulaan Ng Panahon

nina Ed Vi Ra at Bas Bur Ad

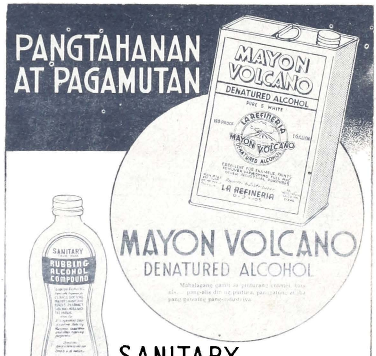

"Ang Suliranin," yari sa plastik, ni Anastacio T. Caedo. Naglalarawan ng mga alalahanin at malaking suliranin ng isang inang may kinakandiling mga anak na maliliit. Ito ang nagtamo ng pangalawang gantimpalang P500.00. Ipinagbibili sa halagang P1,000.

Mga Likhang-Sining

(*Mga larawang kuha ni BEN ROXAS*)

SA PANGANGASIWA ng Art Association of the Philippines ay itinanghal sa madla noong Hulyo 4 hanggang Hulyo 15 ang iba-ibang likhang-sining na likha ng mga dalubhasang kamay ng mga kilalang pilipino. Ang pagtatanghal ay kaugnay ng pagdiriwang sa "Linggo ng mga Nagawa ng Pilipinas," at itinanghal sa dating Gusali ng Pananalapi sa Abenida Taft.

Nangunguna sa mga nakatawag ng pansin at hinangaan ng marami ang mga larawang inukit sa kahoy, bato, plastik at iba pa na lubhang makasining at pinaggugulan ng di gagaanong panahon ng mga may-ari bago naiwasto ang kaganapan ng pagkakalikha.

Ang "Ina at Anak" ni Napoleon V. Abueva (makikita sa pabalat), ay siyang nahirang na pagkalooban ng unang gantimpala dahil sa kahangahangang pagkakayari. Inukit sa batong *adove*, ganap na nailarawan ng maylikha ang diwa ng pagmamahal ng isang ina sa kanyang anak, bagama't nangailangan ng panahon at pagtitiyaga bago naibigay ang kaganapang hinihingi ng sining.

Makikita sa mga larawan sa magkabilang dahon ang ilan sa mga naging tampok ng tanghalan, gayondin ang mga pamagat at ang mga pangalan ng mga maylikha...

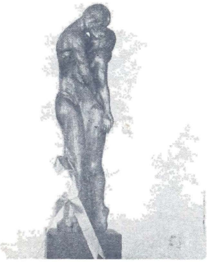

"Ang Halik," pangatlong gantimpala. Yari sa kahoy at likha ni J. Alcantara.

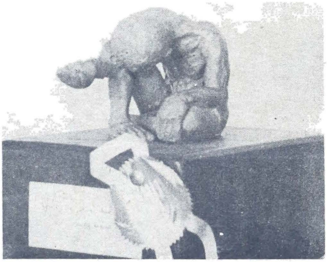

Ang nagtamo ng pang-apat na gantimpala: "Bigyan Mo Kami Ngayon Ng Aming Kakanin sa Araw-Araw" ni A. Pestaño. Yari sa putik.

Ang "Ina ng Ani" ni J. Alcantara. Nagtamo ng tanging gantimpalang P150.00.

Santos Ocampo Laboratories—176 Gomez, Addition Hills, San Juan, Rizal.

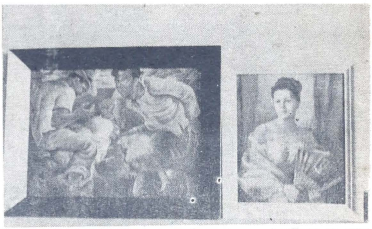

Dalawang likhang-guhit na yari sa oleo na kabilang sa mga nagtamo ng papuri. Ang "Sabong" ni Fred T. Kalingking, ipinagbibili sa halagang P500.00, at ang "Isang Larawan" ni Anita Magsaysay Ho, P150.00.

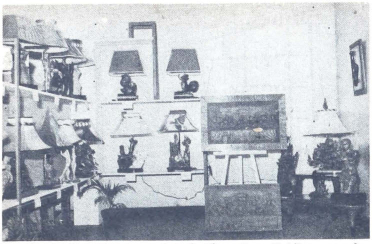

Ang tanghal ng tindahan ni A. C. Florentino. Kabilang ang larawan ng "Huling Hapunan", "Venus", at mga lamparang yari sa kahoy na nara at mulawen na may maririkit na palamuti.

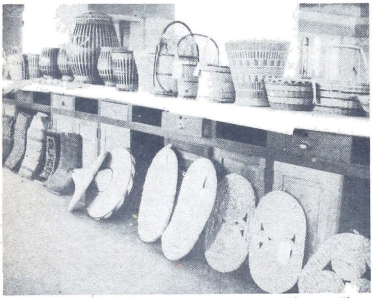

Mga basket, salakot at mga punasan ng paa o "door mat" na tanghal ng Philippine Trade School.

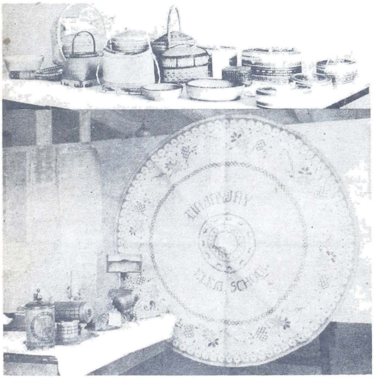

Iba't ibang hugis ng basket, mga bag na pambabae, maririkit na palamuti at kagamitang pantahanan na yari sa kahoy, yantok at buli na itinanghal naman ng Bureau of Public Schools.

ALAM BA NINYO?

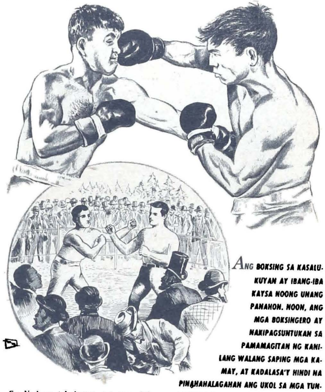

ANG BOKSING SA KASALUKUYAN AY IBANG-IBA KAYSA NOONG UNANG PANAHON. NOON, ANG MGA BOKSINGERO AY NAKIPAGSUNTUKAN SA PAMAMAGITAN NG KANILANG WALANG SAPING MGA KAMAY, AT KADALASA'Y HINDI NA PINAHAHALAGAHAN ANG UKOL SA MGA TUNTUNIN SA KALIGTASAN

Sa Kulong "Labanan ng mga Higante" ang pagsasagupa nina Paddy Ryan at John L. Sullivan sa dakilang paligsahan para sa Kampeonatong pandaigdig sa mabigat na timbang na ginanap sa New Orleans, La., noong Pebrero 7, 1882."

OKLAHOMA A. & M.
basketball type championship shoes

Ngayong panahong ito, ang anumang laro ay masasaklaw ng mga tuntunin na tumitiyak sa kaligtasan ng mga manlalaro. Ang mga makabagong sangkap at kagamitan sa laro ay siyang may malaking naidudulot at nagagawa sa bagay na ito. Ang isang pares ng sapatos na gomang ganap ang pagkakayari ay bahagi ng mga kagamitang nabanggit. Kayo'y laging makakalilikha ng malaking laro at maliligtas sa lahat ng sandali sa pamamagitan ng isang pares na sapatos na gomang JACINTO!

Jacinto
RUBBER & PLASTICS CO., INC.
5TH AVENUE, GRACE PARK • TEL. 2-67-62

Masayang larawan ng masaya ring taga-PNK. Sa unang hanay, mula sa kaliwa, pakanán: "Atang" Hernandez, "Eveng" del Rosario, Komisyonada Perez, Cirio "Tanging Tinik" Panganiban, Rosa Alvero, Gng. Delfino, Beatriz G. Geronimo at Ligaya Perez-David. Ikalawang hanay, gayon ding ayos: isang taga-Roseville, Patrocinio Santos, Rebecca de Leon, Consolacion Mantaring, Upeng Estrada, Encar Serrano at isang panauhin.

1951 HULYO 7 "GABI NG WIKA"

ni Beatriz G. Geronimo
Kalihim, "Panitik ng Kababaihan"

KAMAKAILAN, humigit-kumulang sa kalahating libo katao ang nagkapalad (kaya?) na makilala nang harapan ang mga may-ari ng mga pangalang kilala lamang nila sa mga dahon ng babasahing Tagalog. Dahilan: ang "Gabi ng Wika" na idinaos sa Luneta noong Hulyo 7 sa pangangasiwa ng kilala na ninyong "Panitik ng Kababaihan".

Umaambon-ambon noon, (sapagka't tag-ulan na ngayon, ano sa akala ninyo?), subali't dating at dating din ang tao. At samantalang hinihintay pa ang ilang panauhin ay inaliw ng dalawang banda ng pamahalaan (kapuwa ho nagmagandang-loob sa amin) ang mga tao. At mangyari pa, naaliw din sila sa panonood sa nagdaratingang mga manunulat na babae, pawang nasa kanilang "pinakamarikit" nang gabing iyon.

Sinimulan ang palatuntunan. Unang bilang (mangyari pa!) ang maikling pati ng pangulo ng PNK, si Gng. N. B. del Rosario (na malamang kaysa hindi na hiranging patnugot ng kawanihan ng paggawa). At sumunod ang mga iba pang bilang: awit, sayaw, tula, awit, sayaw. Pagkaraan ay ang balagtasan. Lakandiwa si "Pepe" Karasig. Maganda ang paksa, sabi ng lahat. Nguni't may isang puna: hindi raw handa ang mga nagtalo, sina "Milyo" Bunag at "Doming" La Vida. Pagkaraan, narinig na lamang sa huli: "Totoong mahirap ang hanap-buhay na ito!" (Basta ako'y walang sinasabi. Tapos).

At nang ipagkaloob ang mga gantimpala sa mga may-akda ng nagsipagtagumpay na nobela, kuwento at tula (ito kung di pa ninyo nalalaman, ang tampok ng palatuntunan) ay tigas na palakpakan. Kabilang sa mga umuwing may kipkip na kahon (ito ho ang gantimpala nila, huwag sana kayong magkamali) sina "Tura" Medina, "Pedring" Dandan, "Kleto" Bustamante, "Saro" Francisco (siya ho ay galing pa sa Kabanatuan), "Ikeng" Agleham at "Kayong" Pineda na sapagka't siya ay wala na (sa mundong ito, saan pa?) ay isinugo na lamang ang isa sa kanyang anak.

At sa pagtatapos ng pag-aabot ng mga gantimpala, ay tapos din ang "Gabi ng Wika."

At siyenga pala (bakit ba ako mukhang malilimutin ngayon?): Inihabol nga rin pala bago naguwian ang pagpapakuha ng mga taga-PNK. "Para masulit ang aming isinuot na terno," ang wika ng ilan. Sa ganang akin, nais kong makita ng aking magiging apo ang hitsura ng kanyang impo noong ika-7 ng Hulyo, taong 1951. Tapos.

At oo pa nga pala. Utang ng PNK kay Gng. Asuncion Perez ang "Gabi ng Wika."

Nang sabitan ng alpiler si Gng. Asuncion Perez, tanda ng kanyang pagiging kaanib na pandangal ng PNK. Utang ang "Gabi ng Wika" kay Gng. Perez.

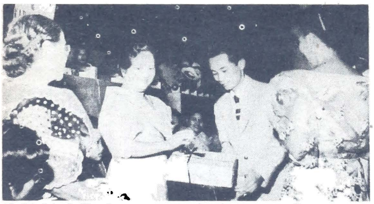

Si "Pedring" Dandan, masayang inaabot ang gantimpala para sa kanyang "At Nupling Ang Lunting Halaman."

Ang kilala nang si Patrocinio Santos, at ang kanyang "Ang Aking Wika".

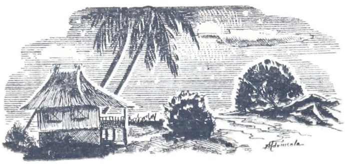

Ganting DULA Sa HATINGGABI

ni FIDEL E. ANASTACIO

INIHAHALIMBAWA NG KUWENTONG ITO ANG ISANG BANAL NA PANGUNGUSAP NG DIYOS: "HUWAG MONG GAGAWIN SA IYONG KAPUWA ANG DI MO NAIS GAWIN SA IYO NG IBA"

PARANG hindi magdaan sa lalamunan ni Martin ang masarap na pagkaing pinagsasaluhan nilang mag-asawa. Nasa malayo ang kanyang dilidili. Paano'y sa gabing iyon magkakaroon ng katuparan ang isang malaon na niyang nasa. May tipanan sila ni Norma, ang kabighabighaning dilag na kasama niya sa pinapasukang tanggapan. Sa malaon nang pamimintuho niya sa babaing ito, na nakatatalos naman na siva'y may pananagutan na sa buhay, ay nang araw na iyon lamang natamo niya ang pinakalulunggating katugunan. At nang gabing iyon ay nagtipan na nga silang magtatagpo sa isang otel sa Ermita. Magpapasasa sila sa kaligayahan. Liliparin nila ang langit ng salamisim, sa buong magdamag ng maligayang gabing iyon.

Hindi nakatanan sa mapanuring pangmasid ni Adela ang kapunapunang anyo ng kabyak. Ito'y nag-usisa:

--Mukhang hindi ka makakain ngayon, Martin. Mayroon ka bang dinaramdam?

—Wala naman, Adela. Nai'sip ko lamang ang kalagayan ko. Pagod na pagod na ako nang pagtatrabaho sa maghapon, ngayong gabi'y trabaho nanaman.

—Bakit, may pasok ba kayo ngayong gabi?

—Oo, may **overtime** kami dahil sa may tatapusin kaming mahalagang gawaing hindi dapat abutin ng bukas.

—Baka naman kung mapano ka. Ni hindi ka natulog kaninang tanghali, saka ngayo'y...

—E, ano ang gagawin ko... iyan ang kailangan. Lalo namang masama kung makagalitan ako ng aming hepe. —Tumayo na si Martin at uminom. —Hindi bale, malaki naman ang sasahurin ko sa katapusan ng buwan. Maibibili kita ng magandang bestida. — At pinisil-pisil pa ni Martin ang baba ng magandang kabyak.

Nang manaog si Martin nang gabing iyon ay inihatid pa siya ni Adela hanggang sa may tarangkahan. Katulad ng kinaugalian tuwing aalis siya ng bahay, pinaliguan pa siya ng matatamis na halik ng mapagmahal na kabyak.

—Uuwi ka sanang maaga bukas, hane? —pahabol pang wika ni Adela. —Hihintayin kita sa agahan. Hindi ako kakain habang hindi ka dumarating.

Malayo na si Martin ay nakatanaw pa si Adela. Dapat sanang mapag-ukulan niya ng dilidili ang bagay na iyon. Hanggang sa mga sandali ng kanyang napipintong pagtataksil sa asawa ay ipinadarama pa sa kanya ang malabis na pagsuyo. Kung iisip-isipin lamang sana niya, sapat na ang bagay na iyon upang limutin niya ang kanilang tipanan ni Norma at paraanin ang magdamag sa piling ng asawang tunay na nagmamahal. Nguni't palibhasa'y isang lalaking walang kasiyahan, ang pananabik ng sarili sa tawag ng laman ay nais niyang ihanap ng ganap na kasiyahan sa piling ng iba namang babae. At siya'y nagpatuloy na mandi'y umaawit pa ang puso.

Ang magdamag na iyon ay pinaraan nga nila ni Norma sa magarang silid ng isang otel. Naging ganap ang kanyang tagumpay sa pagtatamasa ng luwalhati. Buung-buong inangkin niya ang kagandahan ni Norma. Nalasap niya ang katamisan ng pagkababae nito nang buong tiwala at pagpapaubaya. Halos madaling-araw na'y nagduruyan pa sila sa kaligayahan ng nakaw na mga sandali.

—Ito na kaya ang una't wakas ng ating pagtatalik, Norma? —nawika ni Martin nang siya'y langung-lango na 'sa kandungan ng babae.

—Nasa sa iyo ang bagay na iyan. Kung ikaw na ang kusang puputol ay wala akong magagawa. Nguni't kung hindi ka manghihinawa, masasabi kong ito'y simula lamang...

—Kung gayon, kailan uli tayo magtatagpo... sa silid ding ito? — punung-puno ng pananabik ang tinig ni Martin. Nilalaro niya ang hubog kandilang mga daliri ng babae.

—Sa Sabado ng gabi. Magdahilan ka uli sa iyong asawa na mayroon tayong **overtime**...

—Hayaan mo... sa Sabado ng gabi.

At bago narinig ang unang tilaok ng mga manok sa pagbubukang-liwayway, minsan pang tinungga nila ang matamis na alak ng kamunduhan. Nagpasasa silang muli sa nakaw na ligaya sa loob ng silid na iyong natatabingan ng bughaw na kurtina.

SABAY silang nanaog ng otel, nguni't naghiwalay ng lakad. Si Norma ay patungo sa sariling tahanan, at si Martin ay pabalik sa kanilang bahay. Bago pa lamang namimitak ang araw at bihira pang tao ang naglalakad sa mga lansangan.

Sapagka't nagmamahal din naman sa kabyak, bagama't nang nagdaang gabi'y binahaginan ng pag-ibig ang ibang babaing naging marupok sa kanyang mga pagluhog, ay naisip ni Martin na uwian ng pasalubong si Adela. Kahabaghabag naman ang kanyang asawa, naisaloob ni Martin. Walang kamalaymalay sa naganap na dula nang lumipas na magdamag, at ang buong akala'y naglamay nga siya sa kanilang tanggapan. Kay-hihina ng mga babae. Madaling malinglang ng mga lalaki. Iyan ang naisaloob pa ni Martin.

Nagmamadali si Martin nang pumanhik sa kanilang hagdanan. May bitbit siyang isang supot ng mga sariwang itlog ng manok na binili niya sa isang kalapit na tindahan, saka masarap na pandelimon at enseymadang alam niyang gustung-gusto ni Adela.

Bagama't maliwanag na ay

(Buklatin sa pahina 16)

Nang MAGDAAN ANG DALUYONG

MGA ULAT AT KURUKURO UKOL SA DIGMAAN SA PILIPINAS

Sinulat ni Faustino Aguilar

(KARUGTONG)

Nguni't, — sumpain ang Hapon na dahil sa mga walang pangalawang kalupitan at katampalasanan sa pag-uutos at pamamahala sa Pilipinas, ay ipinaging tunay na babae ng mga binabae at ipinaging binabae naman ng nangagsasabing sila ay mga lalaki — ang mga sa pasimula ay nayag makisayaw, na natapos sa pagsang-ayong mapatayo rito ang isang biru-birong Republika, ay tila nangagtototoo ngayon sa kanilang ginagawa at pati ng tunay na kagalingan ng Pilipinas at ng mga pilipino, na napapalaman sa kautusang iyan na kanilang pinipintasan at tinuturang "labas sa pinag-uusapan", ay sinasabing lasong makamamatay. Dahil na dahil lamang sa ang tinurang utos, upang matupad at magkabisa ay nangangahulugan ng pagbabalik dito ng mga amerikano na dala ang digma at ipagiging larangang muli ng ating mga bayan, ng ating mga parang at bundok, ng isang labanang makapagwawasak na sa ating mga kayamanan ay ikapupuksa pa ng maraming buhay, pangambang sa pahapaw na malas at madaling pagkukuro ay tila nga naman wasto, sapagka't ikasusubo sa panganib, sa kaligaligan at pagkapahamak ng sambayanan. Nguni't ating maitatanong, ukol sa bagay na itong tila siyang pinakamatibay na matwid ng mga pumipintas, kung kanilang napagwari-wari at pinag-ukulan ng pansin ang katotohanang hindi maikakaila na hindi man pinapagtibay ang utos na iyan, ang amerikano ay talagang babalik na hanap ang kaaway, darating siya saanman naroon ang kalaban hangga't ang digma ay nagpapatuloy. Kaya't nang siya'y umurong upang magtumibay sa ibang dako at doo'y makapaghanda ng lakas na ipanggagapi sa kaaway, ay hindi nagsuko ng kanyang kapangyarihan, bagkus ang maliwanag niyang bilin ay ito: babalik ako!

Hindi man nga dahil sa utos na iyan, ang buong Pilipinas, ang kanyang mga parang at bundok ang kanyang mga dalatan at karagatan, ay napapanganib, sa alin mang sandali, na muling paglabanan, hindi kailangan kung dito'y may isa nang Republika o may Kalibapi, kung may namiminunong laruan at kung may mga taong nagtatau-tauhan. Ang mahalaga sa Estados Unidos ay talunin ang kaaway saan man ito naroroon, lalo pa kung nakatatakas at patakbong umuurong na gaya ng nagsisirating ditong kawal ng Mikado na hapung-hapo at usig ng gutom: ang mahalaga sa kanya'y iligtas sa "kuko ng ganid" ang "mga inalapit nang silain"; ang mga tumatangis na nayuyurakan, ang nagsisihikbi dahil sa kaapihang tinitiis, ang mga nagpapaabot na ng kanilang daing hanggang sa langit; at sa banal na gawaing itong tunay na makakatauhan, ang Estados Unidos ay hindi mag-aatubili, (gayon ang inilaatas ng kanyang dangal sa pagkabansa) sa pagparito sa Pilipinas, sa pagkuha ng Singgapur, sa pagbawi ng Guam, sa pagsalakay sa Hongkong, sa paggaw ng Borneo at sa paglusob sa Hapon, na kasama ang kanyang mga katulong ngayon, upang lapatan ng ukol na parusa ang isang bansang nagpapanggap lamang palang bihasa, gayong tunay na ganid at malupit na halimaw sa kanyang pakikisama sa katauhan.

Kung ang pagbabalik nga rito ng Estados Unidos na ang hanap ay laban, ay hindi maiilagang talaga sapagka't ang digma ay patuloy at hindi pa naglilikat, pagbabalik na maaaring ngayon na rin o mapaibang panahon naman kaya, ay mabuting makalilibo na siya'y may panghahawakang pakay na gaya ng nalalaman ng kautusang tinutukoy natin, ay dakila at mahal sa kalooban ng mga pilipino, na walang ano mang akibat kundi ang nais lamang na dito'y durugin ang lakas ng kaaway. Sa ganyang paraa'y maliwanag na ipinagpapauna ang pagtatapat na hindi paghahari ang kanyang hanap dito, hindi ang nais na papanginoon, hindi ang pitang kumamkam ng lupain, hindi ang adhikang magpayaman, hindi ang maggiba ng dating nakatayong pamahalaan, kundi ibigay sa mga nagpakamarapat na pilipino ang katumbas na pala, ang ukol at katapat na biyaya ng kanilang hindi nagmaliw at tuwi na'y naging matapat na paglilingkod sa pagkakapantay-pantay at sa kalayaan.

Sukat lamang mangamba sa ganyang pagbabalik, ang mga may nagawang lihis na ibig na'y ilihim, ang mga nagkusa sa pagkakamali, ang mga nagmatigas sa pagkukuhila, ang mga nag-akay sa ligaw na landas, ang mga nagsamantala upang palaguin ang kapakanang sarili, ang mga tumalikod sa bayan, ang mga nagbulid dito sa bangin ng hirap at dalita; sa isang sabi'y ang mga taksil, na dapat namang matakot sa malalaking saguting kanilang haharapin sa hukuman ng bayan pagkarakang ito ay lumaya at maging tunay na makapangyarihan. Ganito na kayang takot ang nagtulak sa mga naghanda ng pahayag na iyan, kaya't ang tunay na kaligtasa'y kamatayang tinatawag at ang makagagaling na lunas ay tinawag namang lason? Hindi ko sinasabing handa ng mga taksil ang pahayag na ito, nguni't kung panghahawakan sa pagsuri ang balintuwad na mga katwiran sa pagtutol na sa kanya'y masisili, matibay at matimpi mang kaloobang ay maaakay maghinala, na ang malaking takot ng katsilang umiilag sa parusa, ang diyan ay nagkukubli.

Tinatambingan, sa isang bahagi ng pahayag, ng punang may pagpintas, ang nauukol sa pasubali sa batas na pinagtibay, na magkakaroon sa Pilipinas ang Estados Unidos ng "mga himpilan ng lakas sa himpapawid, sa lupa at sa dagat", pasubaling nasasalig di-umano sa tangkang muling masakop ang Pilipinas at gawing larangan uli ng digmaan ang ating bansa. Ang ganitong mga balak, anya, ay mahigpit na pinakasalungat ng mga pilipino noon pa mang hindi nagsisiklab ang digmaan at ngayon na ang kaugnayan ng Pilipinas sa Estados Unidos ay nilagot na ng digmaan at nakapagtayo na ng pamahalaang "sarili" natin, ang ganyan daw alok na muli ng Estados Unidos, sa gitna ng mga katotohanan sa kasalukuyan, ay isang paghamak sa ating katalinuhan at pananalig.

Kailangang ibukod natin ang busal sa butil sa sinasabing ito ng pahayag ng Malakanyang. Ang unang mapapansin ay ang ligaw sa katotohanang pagpapatunay na nilagot na ng digmaang nangyayari ang ating kaugnayan sa Estados Unidos. Ang kaugnayan ng Pilipinas sa malaking bansang ito, buhat nang mapapagtibay ng Congreso ang kautusang nagkakaloob ng kasarinlan sa 1946, na siya ngang binabago at inaalisan ng taning sa bagong utos na tinututulan ng Malakanyang, na anupa't ang pagkakaroon ng kasarinlan ay magiging kagyat, ay hindi na ang sa aliping nasasakupan sa isang nakasasakop na panginoon, kundi ang mahinusay na pagsasama ng dalawang magkaibigang magkapantay sa karapatan at sa pagka-makapangyarihan. Maliwanag ang katotohanang ito at ang katunayan ay hindi isang pamahalaang amerikano ang inabot dito ng Hapon noong ika-2 ng 1942, na kanya ngang giniba nang walang pakundangan. Inagawan ng mga hawak na pag-aari at pinawalan ng kabuluhan kundi isang pamahalaang wagas na pilipino, gawa ng mga pilipino at pinamumunuan ng pawang pilipino. Ang Bataan ay saksi ng wagas na pagmamahal ng pilipino sa kanyang pamahalaan at ng marangal na pananagutan sa pagkakaibigan na pinagpakamatayan doon ng maningning na kabataan ng Lahi. Ang pangyayaring nadaig ang ating lakas ng lakas ng lumusob na dayuhan, na sa pag-uutos ngayon ay nagbubunga na sa ating lahat ng maraming kasawian at pagkapahamak na kadusta-dusta, ay hindi nakababago sa ating tayo; walang nalalagot na anuman at walang nilalagot na kahi't ano ang bayan, sa kanyang pagkukusa, sa pakikisama sa Estados Unidos. Patuloy itong ipinalalagay na mabuting kaibigan at mabuting kaibiganin sa panahong hinaharap sapagka't hindi manlulupig, hindi mang-aapi at walang kakailanganin kung bagaman, kundi ang sinasabing mga himpilan, na kung palisipin ay sa kapanatagan din maraming mga pilipino yamang may kapitbahay pala silang sakdalsiba, gutom at dayudok, na wala nang pakundangan sa pagkakapantay-pantay, ay tunay na hindi pa nakikilala ng kalayaan kung ano. Ang taga-Hapong gumagalang sa kanyang Emperador ng paggalang na mahigpit pa sa Diyos, maaaring maging mabuting hapon, nguni't kailanman ay hindi magiging kasangkapan ng tunay na kalayaan. Ito ang katotohanang itinuro ng kasalukuyan, sa atin at sa lahat ng taga-Silangan at wala ngang mahahamak na katalinuhan at pananalig, mangyari man, at dapat namang mangyaring talaga, ang pagkakatatag dito sa atin sa lalong madaling panahon, ng pamahalaang tunay na nagsasarili.

Ang paghamak na talaga sa ating katalinuhan at pananalig, at hindi lamang ganyan, kundi totohanan pang pag-aba at pagdusta, ay ang sapilitang pagkaladkad sa atin sa isang Lupalop na hindi pa matatag sa pagkakatayo (salamat at kinakanyon na ngayon at dinudurog ng maraming aeroplano) ay nakikita nang isa palang malalim na bangin na paglilibingan sa mga bayan at mga lahing masakop. Ang Lupalop na itong makapangyarihang paghaharian ng Hapon, na siyang magpupuno at mag-uutos, sa ibubunga sa Pilipinas at sa mga pilipino, ay makalilibong mabigat pasanin kaysa tinutuligsang mga himpilang iyan, sakali mang maipalagay na ang pagkakaroon dito ng E.U. ng mga himpilan, ay isang pasanin. Higit sa napakabigat na pasanin, ang Lupalop ay tunay na tanikala ng palagiang kaalipnan na mapapakawing sa ating liig upang tayo'y makaladkad saan man ibigin ng napapapanginoon, sapagka't ikapapalagay ng Repub-

likang ipinagmamalaki nito na kanyang kaloob na "dangal" sa atin, na laruan sa kamay ng Hapon at kasangkapang gagamitin sa paqbusog ng kanyang kayamuan. Hindi lamang ilang bahagi gn Pilipinas kung magkagayon, ang magiging himpilan ng lakas ng Hapon kundi ang buong Pilipinas at ang kasakit-sakit pa'y magiging tunay na alipin ang pilipino, maturan mang may pamahalaang sarili at may "dangal" ng kasarinlan. Nalalaman ang ganito ng bayan kaya't ang tinatawag ng Malakanyang na isang "paghamak" ay kanyang ipinalalagay namang "pagkakadangal."

Sinasabi rin na dahil nga sa pagkalagot ng kaugnayan natin sa Estados Unidos ay "nakapagtayo tayo ng pamahalaang sarili natin." Tayo ang nagtayo o tayo ang ipinagtayo? Kung gugunitain ang mga pangyayari na hindi pa naman gaanong natatagalan, wala pang santaon tila, at magmamatapat tayo ng paghatol sa mga nangyari, ang mapait na katotohanan sa bagay na ito, ay lilitaw. Hindi pilipino ang nagtayo ng tinatawag ninyong pamahalaang sarili, mga maginoo sa Malakanyang o mga ginoong nagpapasalita sa Malakanyang ng bagay na ito. Ang pamahalaang iyan na pinapaniniwalaan ngang sarili nguni't wala namang kasarinlan, ay itinayo ng kasalukuyang nagpapasamba sa dulong Silangan, hinubog sa sarili niyang bubuuan at sa palihan ng walang habas na pag-iimbot at saka ipinilit sa pilipino, upang dali-daling maitayo at nang may maipagparangya siya sa pang-aakit sa iba pang mga silanganin gaya ng mga hindu na ibig masilo. Alalahanin ninyong ang mamamayan ay hindi pinapakialam sa pagtatayo ng ganyang pamahalaan; mga tao lamang na pinili ng aywan kung sino at sa paanong paraan at pinaugitan pa sa Kalibapi, na gaya ng alam ng lahat ay siyang nakaladlad na lambat upang hubugin ang kabataang pilipino sa tunay na pagmamakahapon ang siyang nakaalam sa pagtatayo ng pamahalaang iyan, (sa isang bahagi ng mga ulat na ito ay naisalaysay ko na ang nangyari sa akin na naging manghahalal ako't sukat ng lunsod ng Maynila kahi't inuulit kong hindi ako naghalal upang sa paraang ito man lamang ay patahimikin ko ang sariling budhing tumututol sa gayong pamimilit; at hindi nga maituturing, sa daan ng matwid, na iyan ay tayo ng bayan. Ang tanging pinakialaman ng pilipino ay ang ambag na hiningi sa kanila sa ibig idaos na "palabas"; ang pagyari ng Saligang-Batas, na hindi naman maaaring huwag sa pilipino ipagawa pagka't makasisira kung di gayon sa inihahandang paniniinlang sa ibang mga silanganing ibig na siluin, lalung-lalo pa nga ang mga hindu; at ang balangkas ng isang pamahalaang tunay na nagsasarili ay nayari, bagama't sa paggalang sa tunay na bayang ayaw sanggunlin ng mga nanghihingi ng ambag, ay itinadhana sa huli, na ang nayaring saligan ay babaguhin pagkatapos ng digmaan. Nguni't ang mahapding sugat, na ang kirot at antak ay naglalagos sa puso at kaluluwa ng bayan na maipagpapalagay ng lahat at bawa't isa sa mabubuting pilipino, na sila'y inuulol at pinaglalaruan, ay ang nangyayaring malaking kabalintunaan, na ang tanging-tanging bagay na pinapakialaman sa mga tagarito, ang saligang-batas nga, ay siya pang hindi natutupad at hindi maipatutupad ng pamahalaang nakatayo ngayon, na nagsasarili raw. Dikasing sa mga nagsisipamuno ngayon na nangapapahiya nang magsabi ng kanilang talagang katayuan, ang pamahalaang nakatayo ay tunay na nagsasarili: si G. Laurel ang unang pakakak ng ganitong parirala sa ayaw sumampalatayang bayan; nguni't ito ay nanghahawak sa kanyang nadarama at ang pag-asa'y inilalagak sa darating, sa mga mangyayari, sa kahihinatnan ng digmaang ito na gaya ng nasabi ko na sa katapusan ng aking sulat na ipadadala sana kay G. Tomas Morato noong siya ay alkalde ng Quezon City at ako nama'y nagkukubli dahil sa pag-usig sa akin ng mga "sakdal", ay nalalaman na kung paano matatapos, bagaman hindi matiyak kung kailan. Hindi nga isa lamang "parangal" ang tatanggapin ng Pilipinas sa pagkabago ng katayuan dito pagkarakang makabalik ang kanyang dating pamahalaan, kundi mahahawakan na niya, upang pakinabangan sa habang panahon at magpasawalanghangga, ang tunay na biyayang itinatalaga ng tadhana sa mga bayan at mga lahing natutong magpakamarapat sa kanilang mga pagpupunyagi.

Ipinagugunita rin naman ng pahayag sa mga mamamayan, ang "uri at ang saklaw" ng pananagutan daw dahil sa kasunduan ng Pagsasandugo, na sa ngalan ng bayang ito ay ginawa ng mga pinuno ng nakatayong pamahalaan at ng mga kinatawan ng Hapon, sa araw rin na ang sinasabing pagsasarili ay ibigay sa atin. Ang nilalaman ng kasunduang dito'y binabanggit at ipinagugunita ngayon sa lahat ng Malakanyang, ay nailagay ko na sa ibang bahagi ng mga ulat na ito at ang pagpapaalala ngayon sa kanyang "uri" at "saklaw" ay ipinanariwa na naman ng isang sugat na hindi pa nababahaw, sa damdamin ng mamamayan. Kung ang mga tadhana ng kasunduang iyan ay siyang masusunod, at ito ang tangka marahil ng Malakanyang kaya tinatawagan ng pansin ang lahat sa kanyang uri at saklaw; ang Pilipinas, sa pagputok ng kauna-unahang bomba na pabagsakin ng amerikano sa alin mang pulutong ng Hukbong Hapong umuurong ngayon dito sa atin pagka't walang itagal sa mahihigpit na labanang nangyayari sa Pasipiko, ay dapat na magpahayag ng pakikidigma laban sa Estados Unidos at sa dala nito sa pagbabalik, na ating sarili at dating pamahalaan.

Ganito ang mangyayari at siyang papangyayarihin ng Hapon, na sa sanduguang iyan, ay may kapangyarihang magpakahulugan, at sakali mang wala siyang gaanong matuwid, ay may sapat na lakas naman upang ipilit ang kanyang matwid. Ang Estados Unidos ay paririto upang palisin ang mga hapon at bigyan ang mga pilipino ng tunay na kasarinlan; hindi ang pilipino sa makatwid ang kanilang babakahin o aagawan ng lupain, at hindi rin naman pagwawasak ng pamahalaan ang kanilang tangka pagka't isang tunay na pamahalaan ng bayan, ukol sa bayan, at dahil sa bayan, ang kanilang dala; kasama sa pagparito na mananagot sa biyayang kanyang taglay ang mga kumakatwan sa ating dating pamahalaang nakatayo sa Washington, umiiral at kinikilala ng mga kinatawan doon ng iba't ibang bansa, at wala siyang kalaban dito, na sadyang babakahin hanggang sa mapuksa o mapaalis kungdi ang mga hapon at ganito man ang katotohanan, ang maliwanag na katotohanang sukat makita pati ng mga bulag, ay di-sasalang ipalalagay ng mga hapon na kaaway ng mga pilipino ang dumarating at saan di nga hihingin nila na ang Pilipinas, sa bisa ng sanduguan, ay magpahayag ng pakikidigma.

Dahil nga sa kabalintunaang ganito na ibubungang pilit ng sanduguang ipinagugunita na ng Malakanyang sanhi sa "sumisidhing labanan sa Pasipiko", ang buong bayan ay nananabik na maalaman kung ano ang gagawin ng nagsisipamuno ngayon. Kung ang pagpapagunitang ginagawa sa pahayag ay nangangahulugang sila ay magpapakahapon sa pagbibigay bisa sa kasunduang iyan, ang bayang magkakaroon na ng panghahawakang katunayan na siya nga'y tinaksil, ay makahahanap, sa kanyang sarili, ng mabisang lunas na ikaliligtas sa kasusuungang kagipitan. Hindi mapipilit ang bayan sa pagtampalasan sa kanyang sarili, ang gayo'y mamapaitin sa kanyang loob at kamatayan man ay susuungin kung kakailanganin ang ganito upang ipakilala at patunayan, na siya ay marangal at matalino at hindi hamak na alipin.

Sa katotohana'y tila nagpapahula ang Malakanyang sa pagpapagunitang ito ng uri at saklaw ng ganyang kasunduang alam ng lahat na nakabubuti at kailangan lamang ng Hapon ang una at ikalawa'y pamatay naman sa bayang pilipino, na pilit na pinapagkakaroon ng kaaway. Nalalaman ng mga pilipinong lumagda sa kasunduang iyan na sa likod ng kanilang mga pangalang doo'y isinulat ay sumpa ng bayang nagagalit ang nakukubli at hindi alalay na nagpupuri; batid nila na isang tunay na "pangangahas" kundi man pagkasalanggapang ang ginawang pagkatawan sa bayan at ito'y totohanang hindi mapipilit tumupad sa isang bagay na hindi niya inibig at laiong hindi niya pinapagtibay. Ang isang sagutin ay bunga ng pagkukusa at ang kakulangan nito'y ipinagiging sapilitan ng ano mang bagay munti man o malaki; kaya't ang pagpipilit ng kahi't ano, lalo pa't sa pamamahala sa bayan, ay tinatawag na kalupitan. Ang pagpapaalalang iyang ginagawa ng Malakanyang ukol sa kasunduan, ay siyang tunay na "labas sa salitaan" at lalo nang labas na labas ang paalalang huwag man sa pakikipagsandugo sa Hapon ay tungkulin nating hindi maiiwasan na ipagtanggol ang kapamayanan at ang kabuuan ng lupain ng bansa, laban sa ano mang pagtatangka at saan man ito magbuhat. Labas na labas, ang patotoo ko, sapagka't dati nang alam ng pilipino ang kanyang tungkulin sa pagkamamamayan at sa nangyayari ngayon ay lalo pa niyang alam kung ano ang tungkuling iyan at pati ng dapat gawin. Tikis na nga lamang na may ilang pilipino pang naghihintay ng kaaway na darating, gayong ang kaaway ay naririto na at tila rin balang na pati damo ay pinupudpod. Kabulagan kaya ang ganito o sinasadya at kusang pagmamasama?

Ikaapat :Ang Pilipinas ay larangan na ngayon ng digma. Ganito ang pinatutunayan ng mga pangyayari at ng pagtatapat ng ilang pinuno ng Hukbong Hapon, sa kanilang pakikipag-usap sa ilang mga may matataas na tungkulin sa pamahalaan. Mula pa noong mga unang arw ng hulyo ng 1944 y nagpagulunggulong ang balita na sa buong buwan ng Agosto ay makararating na rito ang labanang nagngangalit ngayon sa mga pulong kinatatayuan ng Hukbong Hapon sa Pasipiko. At ang balitang ito, na sa pasimula'y mapaniwalaan-dili ng madla, sapagka't walang pinagsusumakitan ang mga pahayagang pinalalabas sa Maynila ng Manila Shimbunsiya kundi maikaila hangga't maaari ang katotohanan tungkol sa katayuan ng paglalaban at kung saan na ito nangyayari, ay nagkatotoo at marahil nga'y hindi hindi matatapos ang Agosto, matangi na kung magkadahilan, at sa Pilipinas ay muling yayanig ang lupa dahil sa malalakas na putukan ng mga kanyon at mga bomba.

Sa "La Vanguardia" noong ika-8 ng Agosto ng 1944 ay napalathala ang pangyayaring sa Dabaw noong ika-6 at ika-7 ng nasabing buwan ay may nagsitapat na mga aeroplano ng Estados Unidos. Nangag-iisa raw nang dumating at bagaman may pinabagsak na mga bomba ay sa dagat lamang nahulog at walang nasirang anuman. Nagmamadali raw na tumakas ang nangag-iisang aeroplanong ito sa kanilang pagdalaw. Isa sa kanila ang tumapat sa lunsod ng Dabaw noong hating-gabi ng ika-6 ng Agosto at nang makapaghulog ng tatlong maliliit na bomba sa dagat, ay nagmamadaling lumayo at hindi rin naman nasasabi kung ang pangahas na nakasira ng tulog sa mga kawal

(Buklatin sa pahina 12)

Kuwento ni

Josefa Narsiso-Hernandez

Mga Larawan Ng Buhay

ANG UNA'T HULI NIYANG PAG-IBIG AY INUNSIYAMI NG ISANG MAKATA. AT NGAYON ... ANG LARAWAN NG BUHAY SA KANYANG PALIGID AY NAGDUDULOT NG KAPIGHATIAN

PARANG ka-kahapon lamang, nguni't ang tutoo'y marami nang mga taon ng luha ang matuling lumipas sa aking buhay. Mahaba nang tanikala ng hinagpis ang aking nakaladkad sa pagsalunga ko sa matarik na kalbaryo ng aking pagpapakasakit.

Oo, marami na ngang mga araw ang napigtal sa kalendaryo ng panahon, datapwa't ang lumang aklat ng buhay ko'y isang kasaysayang habang lumalaon ay lalong nagtitining sa dahon ng aking alaala.

Sa papaano'y ang yaman ng kalikasan ay naging piping saksi ng aking pagluha. Ang mga lumang alamat ng panahon ay naging larawan ng buhay ng aking kasawian.

At, naaalaala ko pa... –

Noon ay buwan ng mga bulaklak. Maraming bayan at nayon ang nagdiriwang dahil sa banal na krus ng ating Panginoon.

Sariwang-sariwa pa ang aking kagandahan noon. Kaya't nang ipagdiwang ang Pista ng Krus sa aming nayon, isa ako sa mga naging patnubay ng kasayahan.

Noong gabi ng dakilang koronasyon, ikaw ng makatang nagputong sa akin ng korona ng karangalan. Halatang-halata kong nagkaroon ka ng maraming inspirasyon, sapagka't ang bawa't taludtod ng iyong tula'y punong-puno ng katamisan at paghanga.

Ang iyong pagka-makata at ang iyong pagkakabigkas ng tula nang gabing yaon ay hinangaan ng libu-libong nakinig at nanood ng kasayahan sa aming munting nayon.

Pagkaputong mo sa akin ng korona, samantalang inilalagay mo sa tapat ng aking dibdib ang mabangong kuwintas ng sampagita, ay isinalit mo ang marahang bulong ng iyong puso.

—Dadalawin kita sa inyong tahanan, —ang iyong paanas na wika.

Hindi ako tumugon noon kahi't isang kataga, nguni't ipinahiwatig ng aking mga mata ang kasiyahan at pagsang-ayon sa iyong kahilingan.

Masayang-masaya at tuwang-tuwa ako nang gabing yaon. Sa aking puso'y nag-uumapaw ang kagalakan sa tinamo kong mga papuri dahil sa inyong mga paghangang binigkas.

Halos hindi ko na nais na matapos ang gabi ng pagpuputong, upang hindi na rin matapos ang magaganda mong mga tula.

TINUPAD mo ang iyong pangako. Pagkatapos lamang ng dalawang gabi ng kasayahan ay panauhin na kita sa maralita naming tahanan.

Galak na galak ang aking loob na kita'y pinatuloy. Pati ang aking mga magulang ay nasiyahan din sa ginawa mong pagdalaw, sapagka't ibinalita ko at ipinagparangalang ikaw ang makatang nagsuob sa akin ng kamanyang ng paghanga.

—Pakita, hindi ka kaya magsasawa sa pagtanggap sa akin sa gagawin kong madalas na pagdalaw sa iyo? —ang iyong nawika nang tayo'y magkasarilinan ng pag-uusap.

—Nardo, —ang nakangiti kong sagot. —sa lahat ng oras at araw ay bukas ang aming pintuan para sa iyo.

At naging madalas na nga ang pagdalaw mo sa akin. Sa tuwing ikalawang-gabi'y nagkakaniig tayo sa aming balkon.

Sa bawa't gabi ng iyong pagdalaw ay lagi mong ibinubulong sa akin ang mga dasal ng iyong pusong umiibig.

Nguni't sa iyong mga pagdaing at pagluhog, ang lagi kong isinasagot ay...

—Oo, Nardo, bayaan mo at iisipin ko pa ang bagay na iyan.

At bagama't hindi pa tayo magkasintahan noon, ikaw ay naging malaya na sa pagpanhik-panaog sa aming tahanan, sapagka't ako at pati ang aking mga magulang ay nagkaroon ng malaking pagtitiwala sa iyo.

Kaya't marami tayong nadaluhang mga kasayahan at pagtitipon. Sa malalaking kasayahang dinadaluhan natin, tayo'y malimit na maging panauhing pandangal.

Sa mga sayawan, mga paglalakbay sa Los Baños, sa Balara sa Sibul Spring, tayo ang laging magkapareha sa lakaran.

Ako'y nasisiyahan sa ating mga dinadaluhang sayawan, laluna't kung tayo'y nagsasayaw sa bulwagan ng Manila Hotel. Ipinagmamalaki kong ako'y kasayaw ng isang bantog na manunulat.

Isang gabi, tayo'y nagkakasarilinan ng pag-uusap sa aming balkon. Maganda noon ang gabi, ang mga bituin sa langit ay tila isinabog na kristal sa kalawakan. Ang palabang buwan ay tila malaking ilaw na ibinitin sa kimpal ng ulap.

Hawak mo ang aking mga palad noon. Wala kang imik sa iyong pagkakaupo, nguni't pamayamaya'y naramdaman kong hinugot mo sa iyong dibdib ang isang malalim na buntong-hininga.

Ilang saglit pa'y muli mong inihibik ang mga hinaing ng iyong puso.

—Pakita! Pakita! Minamahal kita! Iniibig kita! —ang iyong wika.

Maraming-marami kang sinabi noon, nguni't ako'y hindi tumugon ga-putok man, kaya't ikaw ay nagpatuloy sa pangungusap.

—Pakita, huwag kang magalinlangan sa aking banal na pag-ibig. Ang aking pagmamahal na ito'y hindi gaya ng liwanag na may karimlan. Ang aking pag-ibig sa iyo'y tulad sa isang kristal na laging nagniningning sa kanyang kadakilaan.

—Nguni't Nardo, —ang aking naitugon sa iyo. —Nalalaman kong kayong mga makata'y matatamis ang dila. Maaari kayong maglubid ng buhangin. At nalalaman ko ring ang mundong ito'y punung-puno ng kababalaghan at panaginip.

—Pakita, ano ang ibig mong sabihin? —ang iyong naitanong sa akin.

Hinagod kita ng tingin, saka ako nagpatuloy.

—Oo, Nardo! Ang daigdig na ito'y punung-puno ng panaginip. Kaya't ang ibig kong sabihin, baka ang iyong pag-ibig ay matulad lamang sa bunton ng pangarap sa gitna ng isang madilim na hatinggabi. Hindi kaya?

Hindi ka nakasagot at sa halip ay nagpatuloy ka sa paglalarawan ng kadakilaan ng iyong pagmamahal.

Isinaksi mong lahat ang yaman ng kalikasan. Pati alon sa dagat. Pati pagaspas ng ha-

(Buklatin sa pahina 16)

Minsan Pang Nagbiro Si Kupido

SADYANG MAPAPAGLARO ANG TADHANA — KUNG MINSAN AY LUMILIKHA NG MGA PANGYAYARI NA HINDI KARAKARAKANG MAPANINIWALAAN

HILAM pa sa luha ang mga mata mo, Myrna, nang hapong yaong lisanin mo ang inyong magarang tahanan. Halos hindi mo maihakbang ang iyong mga paa dahil sa matinding pagdaramdam na naghahari noon sa iyong kalooban. Nagsisikip ang iyong dibdib. Tila may balaraw na nakatarak sa iyong puso. At sa iyong luhaang mukha'y nakalarawan ang isang katauhang sakmal ng malabis na kapighatian.

Malayo na noon, Myrna, ang iyong nararating. Subali't waring naririnig mo pa ang malakas at makapangyarihang tinig ng iyong amang nagliliyab ang kalooban sa matinding poot.

—Myrna, ngayon pa'y lisanin mo na ang tahanang ito kung ayaw mong ako'y makagawa nang hindi tumpak! Ang isang anak na suwail na katulad mo ay hindi na karapat-dapat sa pagmamahal ng isang ama. Sige, lumayas ka...! —at muling nagbatis sa iyong mga mata ang masaganang luha.

Nagpatuloy ka sa iyong mabagal na paglakad. Wala kang tiyak na paroroonan nang mga sandaling iyon. Datapuwa't... nang ikaw ay makarating sa isang malaking tulay ng inyong nayon, ay bigla kang nakaramdam ng panghihina at waring nagdilim ang iyong paningin.

—Oh, Panginoon...! Tulungan Mo po ako at bigyan ng lakas upang mapaglabanan ko at mapagtiisan ang masaklap na birong ito sa akin ng kapalaran. —ang usal mong dalangin

Isang mahabang buntong-hininga ang pinakawalan mo sa iyong nagsisikip na dibdib. At ikaw ay nag-isip nang malalim.

Walang anu-ano'y isang maitim na balak ang kumislap sa iyong diwa. Naramdaman mong biglang nag-init ang dugong nananalaytay sa iyong mga ugat. Lalong lumakas kaysa dati ang pagtibok ng iyong puso. Nawala pati ang mga gunigunining labis na bumabagabag sa iyong katauhan. Nang mga sandaling iyon ay ibang-iba na ang naghaharing damdamin sa iyong sarili. Ikaw ay handang-handa na. Isang mabuting pagkakataon na lamang ang iyong hinihintay upang isagawa ang iyong maling hakbang.

Subali't... nang tatalon ka na lamang sa tulay, ay parang isang himalang nakita mo sa pisngi ng tubig ang mukha ng iyong ina na malaon nang namayapa, at waring nagsasalita:

—Huwag... Huwag... anak ko!... Alalahanin mong mga duwag lamang ang nakakaisip ng ganyan. Tibayan mo ang iyong loob, anak ko, pagka't sadyang mahiwaga ang buhay sa daigdig.

At ikaw ay natigilan. Napamangha ka. Lalong sumasal ang tibok ng iyong puso. Muli mong tinanaw sa agos ng tubig ang larawan ng iyong ina. Nguni't hindi mo na nakita. Sinagilahan ka ng matinding takot at hindi mo sinasadya ay napatingala ka.

—Oh, patawarin Mo po ako...! —ang marahang nabigkas ng iyong mga labi.

Ilang sandali pa nuon ay pumayapa ang iyong nagugulumihanang pag-iisip. Naramdaman mong guminhawa ang iyong damdamin. At tila nadama mo rin ang unti-uting pagliliwanag ng iyong diwa, kaya madali mong pinagsisihan ang mali mong balak.

—A, hindi nga dapat ang magpatiwakal. Kailangan nga akong mabuhay upang maipaghiganti ko ang gumuhong bantayog ng aking karangalan. Magbabalik ako sa Maynila. Hahanapin ko siya — si Danilo, at ako'y maghihiganti...! — iyon ang naipasiya mo sa iyong sarili.

Natanaw mong may isang dumarating na sasakyang patungong Maynila. Tiningnan mo ang iyong orasang pambisig. Mag-iika-lima pa lamang noon ng hapon. Nang mapatapat sa iyo ang trak ay pinatigil mo at nagdudumali kang lumulan. Isang likmuang walang nakaupo ang pinili mo, sapagka't nang mga sandaling iyon ang nais mo'y mapag-isa ka upang masarili ang lubos na katahimikan. Nguni't nang ikaw ay payapang nakaupo na ay isang tinig lalaki ang gumambala sa iyo.

—Binibini, maaari hu bang makaupo sa may tabi ninyo...? —ang magalang na tanong ng lalaking lumapit sa iyo. —Magalaw lamang sa may dakong likod, kaya...

—Aba, opo...! —ang mapitagan mo ring tugon at ikaw ay umisod nang bahagya.

Palibhasa'y hindi mo nakikilala ang lalaking pumiling sa iyo, kaya't nanatili kayong hindi nag-iimikan. Subali't hindi nagtagal, ay muling binasag ng kanyang tinig ang naghaharing katahimikan.

—Mula pa kangina'y napapansin kong tahimik na tahimik kayo, binibini... —ang kanyang wika na hindi inaalis ang tingin sa iyo. —Marahil ay may isang mahalagang bagay na bumabalisa sa inyong kalooban.

—A, wala po. Talagang ugali ko lamang ang hindi palakibo. —at kunwa'y pinasigla mo ang iyong mukha upang maikubli ang kapighatiang naghahari sa iyong damdamin.

—Kayo ba'y taga-saan, binibini...? —ang paibang tanong at ikaw ay kanyang tinitigan na waring hinahangaan ang iyong kariktan.

—Sa San Miguel, Tarlak po...

—Kung gayon, maaaring kakilala ninyo si Tenyente De Vera, pagka't siya'y taga-roon.

—Opo, siya po ang aking ama, kung mayroon kayong ipag-uutos.

—Siyanga ba...! —at nangiti ng bahagya ang lalaki. —Alam mo, si Tenyente De Vera'y naging tauhan ko noong panahong kami'y nasa larangan, at kahi't na hindi mo itinatanong, ako ang kanilang **Major.**

At bagaman noon lamang kayo nagkatagpo, ay naging mapalagay na ang loob sa iyo ng naturang lalaki. Ikinuwento niya sa iyo ang mga hirap at sakit na tiniis nila noong panahon ng digmaan. Nawili ka naman sa pakikinig. Aywan kung sa anong sanhi, naitanong niya sa iyo kung ikaw ay dalaga. At ipinagtapat mo naman ang katotohanan. Ikaw ay nangingiti pang tumango.

—Mabuti kung gayon, — ang nawika niya at minsan pang minalas ang iyong kagandahan. —Alam mo, —ang kanyang patuloy. —kaya lamang ako luluwas ngayon sa Maynila ay dahil sa aking anak. Siya'y nabalitaan kong ibig na raw mag-asawa, nguni't tumutol ako sapagka't gusto ko munang makatapos siya ng pag-aaral. Isa pa'y ni hindi ko man lamang nakikilala kung sino ang babaing kanyang kinahuhumalingan. Doon sa aming bayan ay mayroon akong nagugustuhang dalaga para sa kanya, nguni't ayaw namang pumayag. Kaya, yamang tayo'y nagkakilala na, binibining De Vera, maaari mo

(Buklatin sa pahina 13)

Kuwento ni QUIRINO VIR. GUEVARA

DALAMHATI

Sa pagyao ng aking mahal:
Erlinda Verzosa (SLN)

Nang ako'y lisanin ng tanging ligaya,
Ang lumapit nama'y susun-susong dusa!
Nang biglang maglaho... ikaw, Oh, Pag-asa.
Puso ko'y lumuha't pintig ay nagbawa!
(Oh, Amang Bathala!... Bakit Mo kinuha
Ang Mutyang sa aki'y lugod nang makita?)

Buti pa ng sugat ng isang pasakit
At di ko nadama ang hapding katalik;
Buti pa ng talang naglahong silahis
At di natapunan ng nakaw na titig;
Subali't nang ikaw'y agawin ng Langit...
Ang pait ng dusa sa puso'y nagbatis!

Rosas kang nagmaliw sa hardin ng palad,
Naparam kang Bango sa bukong pangarap;
Sa larawang guhit ng luksang Panulat,
Luha ng puso ko ang naaaninag!
(Oh, ang nilamay kong sapin-saping hirap...
Awit ng dibdib kong sawi't may bagabag!)

Oh! kaylupit-lupit ng ating Tadhana...
Pinupol kang Tuwang aking Binathala
Ano pa ang akin ngayong gantimpala,
Kundi sa diwa ko'y sinagip kang Tala!
Kaya't ang puntod mo na Luksang Dambana..
Hayaang diligin sa patak ng luha...!

—SIMPLICIO MA. EUSEBIO

Lunsod ng Pasay

Nang Magdaan Ang Daluyong

(Karugtong ng nasa pahina 9)

ng Mikado, pagka't hatinggabi nang tumapat sa lunsod at naghulog pa ng tatlong bomba, ay napaliguan ng putik ng di sasalang marami rin namang kanyon ng hukbong hapon na nakalagay na ngayon sa Dabaw, gaya ng napakaraming ikinukubkob na kasalukuyan sa ilalabang Maynila. Ang nakapagpapatawa sa balitang iyan ay ang pangyayaring sa dagat na nakaisip magbagsak ng mga dalang bomba ang dumalaw na aeroplano, ay gayong naaring tumapat sa lunsod, samakatwid ay sa kalayanang kinalalagyan ng kaaway. Nakabibighani tuloy paniwalaan, alinsunod sa ganitong pangyayari, na ang hanap marahil ng maginoong nagpapalipad ng dumalaw roong aeroplano, ay mga pating sa tubig at hindi mga "pating sa katihan," na doon ay patay-rami. Nguni't anuman nga ang naiwasak ng mga ibinagsak na bombang iyan, lalo't ayaw sabihing talaga upang huwag makasira ng loob sa mga dapat masiraan nito dahil sa pagdating na ng labanan sa Pilipinas, na ginagawang tambakan ngayon ng mga kawal na umuurong sa malalaking labanan sa Pasipiko, ay hindi na kailangan; ang may halaga sa balita ay ang pinatutunayan ng gayong pagkakadalaw, na mula sa bahagi ng Pasipikong kinalalagyan ngayon ng mapangligtas na hukbo at mga pandigma ng Estados Unidos, ay maaari nang dagulan ang mga hapong nasa Pilipinas. Ito ang mahalaga sa lahat, na kung maaari nga lamang mapadali at gayon din ang paglusob upang maitaboy na ang nakasusuyang mga panauhin ngayon ng bayang ito, ay lalong mabuti, pagka't ikalalagot ng tanikalang nakabilibid sa liig ng sambayanan.

Karaniwan nang sa mga balitang inilalako ng Manila Shimbunsia sa kanilang tatlong pahayagan dito sa Pilipinas, ang sinisili ng matalinong bumabasa ay ang mga pangyayari lamang, sapagka't kung pati ng kinasasapitan ng isa't isang naglalaban sa bawa't pagkakabunggo ay paniniwalaan pa rin, ay dapat nang ipagpasiyam o ipagsiyam ang Estados Unidos, na sa taong ito ng Panginoon, 1944, ay dapat na wala nang isa man lamang aeroplano, isa mang pandigmang nalalabi, sa dami ng napababagsak, sa dami ng napalulubog at sa dami ng napupuksang buhay ng matatapang na hapon. Daan-daang aeroplano na ang napababagsak, pupung pandigma ang nangapalibing na sa pusod ng dagat at libo-libo namang mga kawal ang napapatay, na isang palabirong naglibang sa pagtatala ng kanilang bilang ang minsan tuloy ay nakapagsabing tinigilan na niya ang pagtatala, sapagka't lumalabas daw, na pati nang magagawa pa lamang na mga aeroplano at pandigma ng Estados Unidos sa taong 1945, ay napabagsak at napalubog na ngayon pang 1944 ng mga hapon at sa dami naman ng napapatay na mga kawal, ang mga magiging tauhan ng hukbo ng Amerika sa taon pang darating, ay ubos na rin ngayon at napuksa na. Kaya't ang mga pangyayari na lamang ang aking mamahalagahin sa pagsulat ng mga talaang ito.

May isang malaking kabaguhang nangyari sa palakad ng Hapon sa digmaang ito buhat nang si Tozyo ay magbitiw. Sa mga pagbabalita ngayon mula sa Tokyo ng mga nangyayari sa digmaan, ay sinasabi na kung ang hukbo ng Estados Unidos ay nakalunsad sa mga nilalapitang pulo at sinasabi pa rin kung ang laban ay nasa katihan na: napakalaki ang inihupa ng kahambungan ng Hapon mula nang ang Saipan o kaya'y ang kanyang Hibraltar sa Pasipiko ay makuha sa iilang araw lamang, na ngayon ay nagtatapat na nang bahagya sa hindi mabibirong katotohanan. At ang hawig-pagmamarangal na ito'y nakabubuti sapagka't nahawi nang kaunti ang tabing kung baga sa dulaan at napapalahad ngayon sa mga pilipinong dati'y nanghuhula lamang halos ng nangyayari sa Pasipiko, ang katotohanan o ang bahagi nito na, sa sapilitan, ay ipinakikita ng Hapon. Dapat lamang itala, sapagka't kailangan, na ang pagpapakapipi pagkatapos ng kanilang mga pahayagan dito sa Maynila tungkol sa mga labanan sa Pasipiko na ibinalitang pinanalunan ng mga nagdaang araw, ay nangangahulugang doon ay tuluyang nasawi napuksa o nangagsitakbo ang mapanagumpay na mga kawal ng Mikado.

Ngayon nga ay sa mga pahayagan na rin ng Manila Shimbunsiya mahahango ang ilang katotohanan tungkol sa pangangambang kasalukuyan ng bayan at pamahalaang hapon, sa malaki at hindi maiilagang panganib na malusob ng kalaban ang kanilang sariling lupain. At ang mga madalang paghahanda sa Hapon at dito sa Pilipinas, doon ay upang igayak sa kapahamakang nalalapit ang kalooban ng mga mamamayan na laging pinapaniwala at pinasamba sa kalakasán at pagkakahanda ng kaharian laban sa sino mang makakaaway at dito nama'y sa nagkakanggagahol na pagtatayo ng mga kublihang mapagtatanggulan, kung ang bayan ay maghimagsik na pagdating ng kinasasabikang hinihintay upang maiganti ang sukdulang mga kaapihan at pagkaabang tiniis; ay nangangahulugan hindi lamang ng pangangamba, kundi ng tunay na pagkatakot.

Sa isang balitang galing sa Tokyo noong ika-29 ng Hulyo ng 1944 at inilathala ng "La Vanguardia" ng Manila Shimbunsiya, ay pinapansin ang tila raw pagbabago sa kaparaanan sa pakikidigma ng Estados Unidos sa dagat Pasipiko. Sinasabing sa dating gawaing isa-isang pulo lamang ang pinaparunan, ay ipinapalit ngayon ang pagkuha ng malalaking lupain gaya ng ginawa sa Saipan at sa tinatangka ngayong pagkuha sa buong kapuluan ng Marianas. At sa pagpapakahulugan sa ganitong pagbabago ay dalawang dahilang mahahalaga ang nagbubunsod daw sa Estados Unidos. Una, na tinatangka waring malagom ang lahat ng mga pulo sa Marianas, kahi't na ikamatay ng maraming kawal gaya ng sinasabi ng mga hapon na kanila nang napapatay at maglagay pagkatapos ng isang tanikala. ng mga paliparan na bubuuin ng mga pulong kanyang makukuha at sa gayo'y makagawa ng malalakas at malalaking pagsalakay mula sa himpapawid sa lupaing Hapon; at ikalawa upang maihanda ang lahat na kailangan sa ganitong pagsalakay, ay tinatangka ng kaaway na puspusin ang pagpapatibay sa kapuluang Marianas, na siyang pinakamalapit at pinakamatibay na panggagalingan ng pagsalakay sa lupaing hapon. Sa ganitong mga dahilan, ang balitang pinagkukunan ko ng ulat na ito, nasasalig ang kasalukuyang malaking paglusob ng amerikano sa Marianas. At ating kilanling gayon na nga, pagka't ang Tokyo na rin ang nagpapatunay.

Kung ikakatnig sa ganyang pagpapahayag ng kutob ng loob ang sinasabi naman sa isang balitang galing din sa Tokyo at sa "Taliba" naman lumabas noong ika-31 rin ng Hulyo, ukol sa pinagkaisahan ng bagong pamahalaan sa Hapon, nang pagtibabaying dapat "na ibayuhin pa ang lakas ng Nippon sa pakikidigma"; ay lalong lilitaw ang maliwanag na katotohanang ibig kong madaliri, na ang "bantog" na "embahador", kung baga sa "dupluhan" na hambog at palahamon, ay sinisindak ngayon hindi ng guniguni lamang, kundi ng isang katotohanan at nalalapit nang panganib. Alinsunod sa huling balitang ito ay apat na mahahalagang bagay ang pinagkayarian ng bagong pamahalaan sa Hapon na pinangunguluhan ni Heneral Koiso (ang humalili kay

(Buklatin sa pah. 14)

Minsan Pang...

(Karugtong ng nasa pah. 11

kaya akong matulungan...? —Sa paano pong paraan...? —ang naitanong mong tila nag-aalinlangan.

Magsasalita pa sana ang lalaki, nguni't biglang huminto ang inyong sinasakyan at napansin ninyong nagsisibaba na ang ibang pasahero. Kayo pala'y nasa Maynila na, kaya magkasabay na rin kayong lumunsad.

—Ihahatid na kita, binibining De Vera, —ang magiliw na wika ng Major nang kayo'y nakaibis na.

—Huwag na po. Malapit lamang po ang aking tutuluyan. Salamat na lamang po ng marami, —ang sagot mo.

—Nguni't ibig kong malaman kung saan ka nanunuluyan dito sa lunsod, upang mapag-usapan nating masinsinan ang tungkol sa hinihingi kong tulong.

—Eto po ang aking direksiyon, —at kapirasong papel ang ibinigay mo na kinasusulatan ng iyong pangalan at ng bahay na minarapat mong tuluyan.

—Maraming salamat. Bukas na bukas ay pupuntahan kita, ha? —At kinamayan ka pa ni Major bago kayo nagkahiwalay.

Ikaw ay madaling sumakay sa isang jeep na patungo sa dati mong tinutuluyan sa Sampalok.

Nang ikaw ay nasa bahay na nang gabing iyon, ay hindi ka makatulog. Balisang-balisa ang iyong kalooban. Naguguluhan ang iyong diwa sa sari-saring pangitaing nagsusumiksik sa iyong isipan. Sa iyong gunamgunam ay naroroon ang tungkol sa napag-usapan ninyo ni Major sa loob ng trak. Naroroon din ang hinggil sa binabalak mong paghihiganti kay Danilo, ang lalaking pinagkatiwalaan mo ng iyong buhay at pag-ibig. At bagaman hindi kinukusa, nagbalik sa iyong gunita ang alaala ng lumipas ninyong mga araw...

—Myrna, ang gabing ito ay hindi ko na malilimot sa aking buhay, —ang ibinulong sa iyo ni Danilo nang minsang ihatid ka niya sa iyong tinutuluyang dormitoryo pagkapanggaling ninyo sa isang maringal na pasayaw ng inyong paaralan. —Mananatili itong sariwa at mabango sa aking alaala.

—Gayon din sa akin, Danilo, —ang tugon mo na nag-uumapaw ang galak sa iyong puso.—Maitatangi ko ito sa lahat ng mga gabing nagdaan sa ating buhay.

At mula nang gabing iyon ay nagkaunawaan na ang inyong mga puso. Ang daigdig na ginagalawan ng inyong pag-ibigan ay nagpatuloy sa kanyang mabilis na pag-ikot. At isang araw...

—Huwag kang lumuha, giliw ko...! —ang aliw sa iyo ni Danilo nang siya'y magpaalam upang dalawin ang kanyang amang nasa lalawigan na diumano'y may mabigat na karamdaman. —Kung ako ma'y malalayo sa iyong piling ay maiiwan naman ang aking pusong umiibig sa iyo nang tapat at dalisay.

—Subali't hindi ko yata matitiis ang mawalay ka sa akin, Dany. Paano ang aking kalagayan...?

—Huwag kang mag-alaala, buhay ko... Ako'y magbabalik agad. Kaya kaunting pagtitiis pa, Myrna... —at masuyong pinahid niya ang luhang nagbabatis sa iyong mga mata.

—Dany, ako'y labis na nangangamba na baka balang araw ay hindi ka na...

—Hindi... Hindi maaari...! Kailan man ay hindi kita maaaring pagtaksilan, mahal ko...! —at isang mapusok, mainit at

(Buklatin sa pahina 18)

KARIMLAN

Sa Landas Ng Isang Pag-ibig

Maikling-maikling katha ni MIGUEL C. ARGUELLES

1.

ISA, dalawa, tatlong araw... at, isang kabanata ang matatapos sa aking buhay. Ang pagwawakas ng kabanatang yaon ay magaganap pagkaraan ng tatlong araw na lamang. Malapit na. Malapit na. Ang kabanatang yaon ay matatapos di ko man ibigin. At, pagkatapos niyon ay mga alaala na lamang ang malalabi. Mga alaalang kaipala'y magkakaroon ng pananatili sa katauhan ko sa mahabang panahon.

2.

Ang pangamba ring yaon ay waring ayaw magbawas ng angking kapangyarihan. **Katulad din noong una kitang magkatagpo, Naty... noong makasaysayang gabing yaon sa isang sayawan. Noong manlamig kapwa ang ating mga palad nang tayo'y magkamay. Ah, Naty, kay luwat nang naganap iyon...**

Matatakutin nga kaya ang isang pag-ibig na matapat?

Nakapagtataka. Maraming pagkakataon. (Mayroon kayang sadyang inihandog mo sa akin?) Nguni, aywan ko. Ang bibig na ito. Ang dilang ito. Ah, mga liham! Nawawalan ako ng lakas ng loob pagkatapos kong sulatin. Bakit ay wari'y nakikita ko sa aking guniguni ang iyong magandang mukhang pinaglalatangan ng poot. Nanunumbat. Kaya naman napupunit ko nang maliliit ang mapuputing papel na iyon. Nasusunog ko pa ang iba.

3.

Ano kaya ang sasabihin mo kung iyong mabatid? Maging makatwiran kaya ang gayon, para sa iyo?

4.

Maamo ka naman sa akin, Naty. Wala kang panginginilag. Mapagbigay. Naglalambing pa nga ikaw kadalasan kung kita'y kausapin. Nahahalata kong **iba** ang pagtingin mo sa akin. Dahil kaya lamang sa ako'y isang matalik na kaibigan ng panganay mong kapatid na si Pepe?

Palaisipang gumugulo sa pagiisip ko. Naniniwala na nga akong ang babae ay isang bugtong na malalim. Talinghagang

mahirap mabatid ang tunay na kahulugan!

5.

Nayari ang isang kapasiyahan sa aking sarili: lumayo ako. Tinungo ko ang Maynila. Dine, aniko'y malilimot ko ikaw. Malilimot ko ang damdamin kong ukol sa iyo; malilimot ko ang pangambang kaapid ng damdaming yaon... Nguni't kakaiba sa aking inaasahan: ang katawan ko'y nasa Maynila subali't ang puso ko'y nasa ating bayan. Nasa iyo — naiwan sa iyo nang di mo nalalaman...

Mahirap ang lumimot. Malupit ang pangungulila... Nguni't makatwiran kaya ang paglimot at pangungulila ko sa iyo?

6.

Tatlong taon. Nakikita ko ikaw nguni't sa aking mga pangarap lamang. Sa makukulay kong pangarap.

Ang isang pag-ibig na matapat, habang sinusupil ay lalong lumulusog, yumayabong, namumulaklak...

7.

Kahit saan ay may mga babae. Magagandang babae. Tunay. Nguni, para sa akin ay ikaw ang lahat ang lahat, ang buhay, ang kaligayahan.

At ang mga lalaki man... Batid kong maraming sumusungkit ng iyong puso. Matatapang ang kanilang pag-ibig: naipagtatapat, naipadarama... Kaiba iyon sa aking pag-ibig sapagka't walang pinangangambahan.

Ikaw, malaya ka...

8.

Sa isang liham ng Ate ko ay naibalita niya... Napabuntunghininga ako. Si Simon pala ang mapalad. Mapalad na mapalad. Sa piling mo, masasabi niyang "akin ang daigdig; akin ang langit!"

9.

Tinanggap ko kahapon ang iyong paanyaya. Sana'y magiging kasiyahan ko ang pagkakabatid na ako pala nama'y nagugunita mo pa. Sana nga, nguni't kaiba ngayon — kaiba para sa akin...

10

May isang kabanatang matatapos sa aking buhay. Matatapos iyon nang ako lamang ang nakaaalam. Isa, dalawa, tatlong araw na lamang...

Dapat ko kayang ipabatid sa iyo ang lahat? **Ngayon kaya, sa kabila ng pangambang yaon, ay maging makatwiran pa kung ipabatid ko sa iyo iyon, Naty?** Kaipala'y hindi na... **(X)**

SINASABI NILA...

Sinipi ni Ed Vi Ra

Ang taong palausap ay parang bangkang maraming butas. Hinahayaan niyang pasukin siya ng tubig upang pagkatapos ay kusang lumubog. — **C. Simmons**

☆☆☆ ☆☆

Ang karangalan ko ay aking buhay; dalawang magkahiwalay na punong nabubuhay sa iisang lupa. Agawin mo ang aking karangalan, at para na ring inagawan mo ako ng buhay.—**Shakespeare**

☆☆☆ ☆☆

Hindi marunong maghinala ang hindi nakababatid ng kasamaan.—**Ben Johnson**

☆☆☆ ☆☆

Paanong mawiwika ng isang tao na siya ay may bayan kung sa bayang iyan ay wala siyang maaangkin kahit isang daling lupa?—**Henry George**

Nang Magdaan Ang Daluyong

(Karugtong ng nasa pahina 12)

Tozyo) at itong mga sumusunod, na sisipiin ko nang walang kulang at labis sa bilang ng Taliba: "lalong pangatawanang pagtataguyod ng pamahalaan (iwan ito kay Tozyo, na lumalabas na hindi pala lubusang nangatawan) sa pakikidigma hanggang sa lubos na tagumpay sa pamamagitan ng matatag na pananalig (mabuway pala hangga ngayon) sa pagtatagumpay sa wakas; ikalawa, lalong matamang pagsasaalang-alang ng Pamahalaan sa lalong malayang pagpapahayag ng dadaming-bayan (huli na ang tangkang ito na kumilala sa pagkahari ng mamamayan) sa layong mapasigla ang kalooban at diwa sa pakikidigma ng bansa (walang sigla ngayon samakatwid pagka't ang damdamingbayan sa Hapon ay patay, dahil sa walang laya at ibig ulitin marahil ang sinasabing kababalaghan ni Hesus kay Lazaro); ikatlo, pagsasagawa sa lahat ng hakbangin na maaaring gawin ukol sa mabilis na pagpapalakas sa kakayahan sa pakikidigma lalo na sa sangay ng panghimpapawid (sa bibig nahuhuli ang isda; ang ibig sabihin nito'y kapos na ang Hapon sa mga aeroplano at malapit nang malagutan ng pisi); at ikaapat, lubusang pagsasaalangalang ng Pamahalaan sa isang mabisa at matipid na pangangasiwa sa mga suliraning-bansa, sa layong lalong maikintal sa isipan ng mamamayan ang lakas sa kapamayanan ng Pamahalaan." (Ang pagbanggit na ito sa pangangailangan ng isang mabisa at matipid na pangangasiwa, ay maikapagsasaloob, na sa Hapon ay may mga nagsasamantala sa guno.

Nguni't lalo pa manding makaliliwanag sa tinatangka kong patunayan, ang sinabi ni Koiso sa isang pakikipanayam sa mga pahayagan sa Kyoto. Ganito ang saad ng balita: "Kyoto, 30 Hulyo — Walang hanggahang mga pagsusumakit ng bansa sa ikatutupad ng adhikaing-bayan, ang madaliang hiningi ng Premier Heneral Kuniaki Koiso, sa isang pakikipanayam, kahapon sa mga pahayagan dito. Hiningi ng Premier ang buong-pusong tulong ng bansa upang matamo ang lubusang pagkakaisa sa harap ng pagkapailalim ngayon ng bayan sa isang tunay na pagsubok, na ang maliliit na pagkakasalungatan ay dapat munang itabi. Sinabi ng Premier Heneral Koiso na ang piping kahilingan ng bansa na itaguyod ang bayan sa ikapapanatag sa kasalukuyang mahigpit na tayo, ay masisinag sa karaniwan nguni't mapipitagang pagbati na kanyang tinatanggap sa lahat ng dako. Sa pagpapaalala ng **sukat mangyaring paglapit ng kaaway sa talagang mga tanggulan ng Hapon at magtangkang dito'y lumunsad,** ay nasabi ng Premier Koiso na ang bansa ay napapailalim ngayon sa isang pagsubok na magiging sanhi upang lalong magtumibay ang kanyang uri. Ang bansa ay walang-pagsalang kakasihan ng Diyos at lahat at bawa't isang taga rito, anuman ang kanilang katayuan, ay dapat magsumakit nang lubos, sa ipagpapatuloy ng digma ang sabi pa ng Premier."

Hanggang diyan ang balita. Huwag na nating pansinin ang pagdaramay sa Diyos, na sakdal-buti at kabaitan, sa salitaang ito, na dahil sa pagsasangkot na hindi kailangan sa kanya ay dapat na sanang magalit at magparusa sa hindi maalam magpakundangan, kung siya lamang ay tao at hindi ang batis ng pagsinta sa lahat; ang ating pansinin, sapagka't kailangang huwag malimot, ay ang maliwanag na pagtatapat ng ngayon ay Premier sa Hapon, tungkol sa sukat mangyaring paglunsad ng kanilang kinakalaban ngayong amerikano, sa Hapon na rin at hindi na sa ibang dakong malayo. Ito ang mahalaga sapagka't nangangahulugan ng pagkilala sa katotohanang hindi tunay na ang Hapon, sa kanyang kalagayan ngayon at mabuting pagkakahanda, ay hindi madadayo ng kaaway na sinoman. Ating nakikita ngayon na lahat nga ng palayok ay may kasukat palang tuntong.

Isa pang hakbang na naglalarawang maliwanag ng pagkasindak, ay ang paglalagay sa Tokyo ng isang mataas na sangay ng pamahalaang alinsunod sa mga napalathalang balita, ay mapaibabaw pa sa nagsisipamahala; ito'y ang napatayong "Mataas na Sanggunian sa pakikidigma," na siyang maghahawak ng kapangyarihan sa pamamatnugot ng labanan. Ang gawain at saklaw ng kapangyarihan ng "Mataas na Sangguniang" ito ay ipinatatalastas sa sangsinukob sa ganitong mga paliwanag mula sa Tokyo noong ika-5 ng Agosto ng 1944: "Upang mapabukod na mabuti ang saligang tuntunin sa pagtataguyod ng digma at maisagawa naman ang lalong ikaaayos at ipagkakatugma ng paglilingkod ng nagsisilaban at ng mga mamamayan ay isang mataas na sanggunian sa pagtataguyod ng digma ang itinayo, sa pagsang-ayon ng Emperador". "Sa pagkakatayo ng "Mataas na Sangguniang" ito ang dating sanggunian sa pagkakatalastasan ng mga pamunuang hukbo ng imperyo at ng pamahalaan, na hangga ngayo'y umiiral, ay mawawala na." "Gayunma'y ipinasiya na magkakaroon ng minsan sanlinggong pagpupulong ang mga pamunuang hukbo ng imperyo at ang pamahalaan upang magkabalitaan sila." Kung iuukol sa mga karaniwang pangyayari sa buhay ang ganitong hakbang na ginawa ng Hapon, sa harap ng nagbabalang panganib, humigit-kumulang, ay katulad na rin ng utos ng namiminuno sa isang mababagbag na sasakyan, na ang lahat ay humawak na ng mapanimbulan sapagka't hindi na maiilagan ang paglubog.

At kung sa ganyang hakbang ay idaragdag natin ang napabalitang pasiya ng pamahalaan sa Hapon, na sandatahan ang lahat ng mamamayan, lalong magtitibay ang paniniwalang ang sindak na nakapanuluyan sa bawa't tahanan sa Hapon ay hindi lamang lumikha ng pangamba kundi napakintal sa kaluluwa ng bawa't mamamayan doon, na sa mga araw na ito'y sakbibi na ng linggatong. Ganito ang balita:

"Tokyo, 5 Agosto 1 Upang maiayos ang pagkakabalangkas ng bansa sa isang lubusang digmaan, ay ipinasiya ng pamahalaan, pagkatapos ng isang matagal na pagpupulong kahapon, na magsagawa ng mga paraan upang pasandatahan ang buong bayan sa lalong madaling panahon, alinsunod sa mga patalastas ngayon. Ang mga maykapangyarihan sa mga kabahalaang Digma, Hukbo, Panloob at Pagtuturo ay siyang mangagtatagubilin ng maisasagawang mga kaparaanan, pagkatapos na mapagliming mabuti ang lahat ng kailangan sa bagay na ito, alinsunod pa rin sa napag-alamanan." Kahi't pinagpipilitan, sa balitang ito, sa paggamit ng mga piling salita, na maikubli ang katotohanan, ito'y kagaya ng liwanag ng ilaw sa madilim na gabi, patakbang ma'y lumilitaw rin at nagpapatanaw. At ang katotohanang nasisinag diyan ay ang makatwiran, dapat gawin at nawawastong pagbibigay kapangyarihan sa bawa't isa, na ipagtanggol na ang sarili niyang buhay, yamang hindi na makaaasa at wala nang maaasahan, kundi ang sarili lamang. Ang ganitong palagay na aariing masagwa at ligaw sa katotohanan ng isang mabuting mamamayang hapon, lalung-lalo pa kung siya'y kawal ng Mikado, ay hindi maituturing na kawalang-taros o bunga kaya ng kawalang hunusdili sa pagkukuro, kundi siyang maliwanag na iniaaral ng kasaysayan. Kawalan lamang ng pag-asa, pagkapawi ng pananalig sa sariling lakas at hindi na paniniwala sa bisa ng ano mang pagkakapaghanda, ang sukat na maging sanhi ng ganyang pasiya. Katumbas na rin ng pagsasabing magkani-kanlyang langoy na at alam ng kahi't sino na ang hudyat na ito, sa isang digmaan, ay siyang simula ng katapusan.

Dito sa Pilipinas, ang nangyayaring iyan sa Hapon ay nagkakabunga naman, na nahahalata sa mga madalian at walanglikat na paghahanda ng kanyang nariritong hukbo; sa pagsasanay ng kung anu-ano; sa pagtanglaw kung gabi sa papawiring katapat ng Maynila; sa lumubog-lumitaw na balitang magpapaalis ng tao sa Kamaynilaan; sa pagsanay sa mga hindi kawal na hapong naririto na sasandatahan din; sa napapabalitang pagpilit sa mga pinunong pilipino na makidigma ang Pilipinas sa magsisiratíng, na kaway lamang naman nila, ng Hapon; sa pagpapabuti ng kanilang mga pansamantalang paliparang ginawa, na nakapinsala nang di-gaano sa malalawak na palayang hindi na mapagtatamnan ngayon, na siya pang napili, gayong nagdadahop na sa bigas ang sambayanan; sa pagbubukas ng mga bagong daan tungo sa Pasipiko gaya ng lihim na ginagawa ngayon mula sa Gonzaga, Kagayan, na gagamitin marahil sa pag-urong; sa pagdating halos araw-araw sa look ng Maynila ng libu-libong kawal, na sa anyo ng katawan at ayos ng damit, ay napagkikilalang galing sa mahihigpit na pakikilabang kinatalunan nila o inurungan kaya; sa tila hinahabol na paglalagay kahi't paano ng mga kawad-pahatiran na ipagkakaunawaan ng mga nakakalat at nangagkakalayong pulutong ng hukbo; sa pagpupumilit na ipagtanggol daw ang Maynila nguni't ang maliwanag ay sa hangad na pahimpilin lamang ang mga kawal na ibig ilayo sa panganib, sa kinalalagyan ng makakapal na kabahayan ng mga mamamayan; sa hindi pagpapahintulot na magamit ng talagang may-ari ang tren na pati sa gabi'y pinalalakad na maydalang mga gamit at sangkap ng hukbo, gayong ang pinakaunang sanhi ng pagkataas na di ano lamang ng halaga ng mga pagkain na ipinagdadahop tuloy ng mamemayan at ma-

lapit nitong ipagdanas ng gutom, ay ang kawalan ng mapagsasakyan ng mga ani at kalakal na hindi makarating ng madalian at mura sa Kamaynilan; sa pagpilit halos sa manggagawa na gumawa sa kanila, kaya't pati mga babae at mga musmos ay tinatanggap na rin, maipatapos lamang ang maraming binalak na mga paliparan at taguan ng punlo, ng gasolina at iba pang gamit ng hukbo; sa napapabalita nang mahihigpit na palakad na paiiralin sa mamamayan kung ang kalaban ay makalunsad at sa mga pangkalahatang pagsasanay na gaya ng ginawa noong ika-15 ng Agosto sa buong dating Maynila ay ikinakulong na kalahating araw ng mga tao sa kani-kanilang bahay.

Dito man nga sa Pilipinas ang mga hapon ay kinakikitaan ngayon ng hindi pagkapalagay at maminsan-minsan ang pakunwari nilang pananahimik at ipinamalas na kapalagayang-loob, ay agad pinababulaanan ng kanila namang maaagap na paglunas sa sakit, na hindi pa maalaman kung ano ay ibig nang magamot; na anupa't sa tila na rin panghuhulang ginagawa, ay lumalabas na sila rito sa Pilipinas, kung sa larong bilyar, ay madalas makatumbok nang sala. Samantala ang mga pangyayari ay matuling tumatakbo tungo sa katapusan at sa mga araw na ito ng Agosto ng 1944 lahat na'y naniniwalang ang digmaang pinapagsiklab ng 'pon sa dakong ito ng Kasilanganan, sa hangad na maghari . siyang panginoonin sa lalong ikatitibay ng kanyang tayo sa bunay at kayamanan, ay malapit na sa wakas Sa wakas na pagkatalo ng Hapon, na siyang inaasahan at hinihintay ng maraming mga nagtitiis ngayon, na umaasam sa inaakalang di na magtatagal na pagkatubos.

Sa harap ng ganitong mga nangyayari at sa bisa naman ng mga balitang nasasahod sa himpapawid tungkol sa tunay na katayuan ng digma sa Europa at sa Pasipiko, na doon ang Florencia ay napasok na ng amerikano at sa Paris ay naririnig na ang putukan ng mga kanyon sa larangan ng Normandiya, tandang malapit nang mabawi sa umuurong na mga aleman ang pangulong-bayan ng sawim-palad na Pransiya, na sa Balkanes ang mga ruso ay malapit nang makapasok sa tunay na lupaing sarili ng Alemanya at dito naman sa Pasipiko ang Palaw at ang Yap ay kasalukuyang dinudurog bilang paghahawan marahil ng landas na tungo na sa Pilipinas, gayon din ang Nagasaki at ilan pang mahahalagang pulong nalalabi pa sa kaaway, gaya ng Bonin at iba pa, upang mapaluwag ang tangkang paglusob sa Hapon; ang mga pinuno ng nakatayong pamahalaan sa Pilipinas, na kung tunay nga sanang nagsasarili at lubusang nakapag-uutos sa loob ng sariling bahay ay may malaking kabutihan disin na maitutulong sa bayan; ay hindi naman naglilikat sa kaiisip ng mga paraang maisasagawa upang mapaligtas man lamang sa kapahamakan at huwag mamatay nang gutom ang karamihang taong-bayan, kaya't ang mga panukala at mga utos na dapat sundin at ibig pairalin, ay nagkakadagan-dagan halos na kadalasa'y nagbubunga na tuloy ng malulubhang pag-aatubili. Nguni't sa kasamaang-palad, ngayong nasa kagipitan ang bayan, ay saka napapatampok ang kawalang kapangyarihan ng ating mga pinuno mula sa kataas-taasan hanggang sa kababa-babaan, na bago makapagpasiya ng anuman ay nangangailangan munang sumangguni at magtanong sa mga tunay na nakapag-uutos. Isa sa maliliwanag na pangyayaring nagpapatunay na gapos ang ating mga pinuno at hindi makapagsariling kilos, kahi't sa mga bagay na matatawag nating pantahanan lamang, ay ang biglang pagkakatigil ng pamimili ng bigas sa Nueva Ecija ni G. Sanvictores, tagapamahala ng Bigasang Bayan. Ang ginoong ito ng pamahalaan sa paghahangad na makapagtipon ng bigas na sukat makain ng nagdadahop nang libo-libong mag-anak at sa pagsasagawa naman ng utos sa kanya ng mga pinunong lalong nakatataas, ay nagdala sa Nueva Ecija ng mga unang pangangailangan sa buhay gaya ng damit, sabon, posporo at iba-iba pa na siyang ipinamalit ng bigas. Ang paraang ito ay ginagamit nang talaga ng mga hapon sa pamimili nila ng bigas at walang ginawa si G. Sanvictores, sa ngalan ng pamahalaang nakatayo, kundi parisan lamang. Ang bisa ng kaparaanan ay agad nadama sapagka't alinsunod sa napag-laman dito sa Maynila, bagay na ikinagalak na di ano lamang ng mga rin nag-utos sa kanya, ay madali siyang nakatipon at lalo pang makatitipon sa hinaharap ng maraming bigas at ang pagkalat ng balita pati sa mga liblib na nayon ng lalawigan, na ang pamahalaa'y namamalit ng bigas na ang dala ng kumakatawan sa kanya ay hindi salaping papel kundi mga kailangang hindi na mabili sapagka't wala o napakataas ang halaga, ay nakakayag sa napakaraming magsasaka na dalhin ang kanilang mailalabas na bigas at ipagpalit. Nakatugon sana, sa ganitong paraan, ang Bigasang Bayan sa tunay na sanhi na kanyang ikinapatayo; nguni't nakialam ang mga hapon, sa kaibigan marahil na masarili nila ang gayong pamamaraang siya lamang tunay na maybisa ngayon, at sapagka't ang gayon daw ay tiyak na pagpapawalang-halaga sa salaping papel na kanilang pinadagsa rito hanggang sa maging bahang papatay na sa lahat; ay ipinatigil ang pamamalit. Nangatuwiran marahil ang pamahalaan, nagpaliwanag ng knyang mga dahilan sa paggamit ng gayong pamamaraang hindi sarili kundi tinulad lamang at maanong ang ganito kong palagay ay huwag namang sumala sa katotohanan, upang lumitaw man lamang na tumutol din siya kahi't paano; nguni't utos-hari pahibnasa at saka sa tunay pang panginoon, ang utos ay nasunod, at itinigil ang pamamalit na ginagawa. Wala rin ngang natipong bigas ang Biba sa gayong paraan, ang tangi pa namang nagkakabisa sa mga araw na ito, alinsunod sa pinatutunayan ng pagkakaroon ng ibiging bigas ng mga pagawaang hapong kaugnay ng hukbo, at ang Biba na kaya itinayo at pinamumunanan ng pamahalaan ay upang makapagligtas sa gutom sa mga mamamayan, sa paglikom ng maraming bigas na pinag-aayawayaw nang walang lamangan sa mga mararalita, ay walang bigas ngayon; ang kanyang mga nakahandang pintungan ay walang laman kundi agiw at alikabok na hindi man pamahayan ng ipis at dagang sa tinurang mga pintungan ay hindi mabubuhay, pagka't walang masisimot.

At upang huwag man lamang mapatigil ang mga tinatawag ngayong "kusinaang bayan" na nakakalat sa Kamaynilaan at minsan sa maghapon ay siyang nakakanan ng nilugaw ng mag-amag-anak na tunay nang nagdadahop; ang pamahalaa'y nag-utos na sa mga idinadaang bigas sa nangakalatag na mga bantay na konstable bago makapasok ng Maynila, ay kunin ang isang 20 kabahagdan upang ibigay sa Biba; utos na mahigpit nang natutupad sa mga araw na ito at siyang sanhi ng mapapait na pagdaing ng mga napipinsala, sapagka't binabayaran sa mababang halaga, ang una, at ikalawa ay sapagka't ang utos ay sa pilipino lamang ipinatutupad. Iyan ang sinasabi ng mga naghihinakdal na napipilitang sumunod at dahil sa ang nakukuhang bigas sa ganitong paraan ay sinasabing gagamitin sa pagkakawang-gawa, ay wala na lamang silang idinadalangin kundi maano na ngang kung gaano ang nasasamsam ay siya rin sanang

(Buklatin sa pahina 16)

Mga Larawan...

(Karugtong ng nasa pah. 10)

nging amihan. Pati ang sikat ng araw. Ang lahat ng iya'y ginawa mong mga piping saksi ng iyong pag-ibig at pagmamahal na wika mo'y hindi magmamaliw magpakailanman!

Pusong babae palibhasa, na bagama't matimpi ay marupok, ako'y naawa sa iyo. Binuksan ko ang nakapinid na pintuan ng aking puso at tinanggap ko ang iniluluhog mong pagmamahal.

At... magmula noon ay naging makapangyarihan ka sa aking buhay. Naging panginoon ka ng aking puso. Naging malikot na ibon ka sa loob ng aking dibdib.

At palibhasa'y inibig kita at minahal nang higit pa sa aking buhay, hindi naglaon ay ipinagkatiwala ko sa iyo ang mahalagang hiyas ng aking pagkababae.

Ikaw ay nagpakalasing sa alak ng kaligayahan sa aking kandungan. Natulad ka sa along hindi nagsawa sa paghalik sa kanyang dalampasigan.

At pagkatapos ng mahigit na isang taon ng ating pagmamahalan, ay namulaklak ang ipinunla mong pag-ibig, nguni't pamumulaklak na hindi sinikatan ng araw ng iyong kalinga.

Isang magandang sanggol na lalaki ang naging bunga ng aking bulag na pag-ibig at pagkabaliw sa iyo. Nguni't kahabag-habag na sanggol. Hindi ka na niya nasilayan. Matapos mong ilagak sa aking katauhan ang sangla ng iyong malupit na pag-ibig, ay dagli kang nagmaliw at naglaho sa aking buhay.

Nguni't ako'y may luha sa matang nagpapasalamat sa sinapit kong kasawian, sapagka't sa aking kasawiang ito'y nakilala ko kung ano ang buhay. Ang tao pala'y dapat masawi at lumuha, upang mabatid ang katotohanang mahiwaga at balintuna ang daigdig!

—Nardo, —ang madalas ko na lamang mawika sa aking pag-iisa, —sa iyong paglayo'y lalo kang napamahal sa aking puso, sapagka't sa iyong paglayo'y nakaiwan ka ng isang alaalang itinuturing kong isang y a m a n ng a k i n g buhay! Isang alaalang gagawin kong banal na relikya ng aking tapat na pag-ibig, na naunsiyami at hindi nagkaroon ng katumbas na gantimpala.

At ngayon...

Habang lumalakad ang mga araw, ang bukas na aklat ng aking kasaysayan ay isang aklat na walang pagkaluma ngayon at kailan man. Sapagka't ang yaman ng kalikasan ay naging mga piping saksi ng aking kasawiang ito.

Ang pagsikat at paglubog ng araw sa kanyang kanluran... ang malungkot na pamamaalam ng takip-silim sa kanyang mga huling liwanag... ang pagkabasag ng bula at pagkadurog ng mga alon sa pampang... iyan pala'y mga larawan ng buhay sa daigdig na ito ng mga himutok at luha!

Ganiyan din ang iyong pag-ibig at pagmamahal! Pag-ibig na ayon sa iyo'y walang takip-silim, at pagmamahal na walang dapit-hapon. Nguni't ngayon ay nakilala ko ang mapait na katotohanang inilantad ng mga pangyayari.

Hindi ko akalaing sa mahina kong paglalakad sa landas ng buhay ay matinik din ako nang malalim. Ganito pala ang buhay! Kung kailan ka nagpapakatapat ay saka ka naman nasasawi.

Ah, ang malungkot na pangyayaring ito sa aking palad ay hindi ko na malilimot magpakailanman! Sapagka't ang mga yaman ng kalikasan na naging piping saksi ng aking mga pagluha at pagpapakasakit, ay larawan ng buhay sa daigdig na ito. Oo, larawan din ng aking sarili! (X)

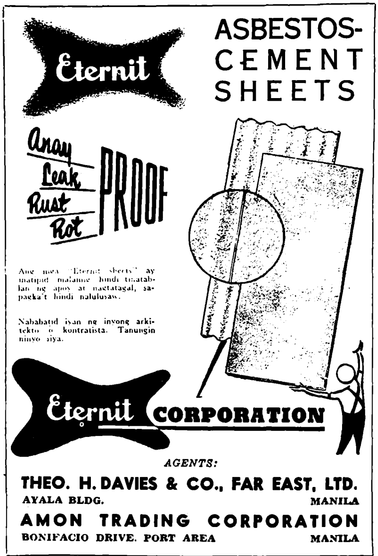

Ganting Dula...

(Karugtong ng nasa pahina 7)

dinatnan niyang may ilaw pa sa kanilang silid. Marahil ay nakalimutang patayin ni Adela. Baka hindi naidlip nang nagdaang gabi dahil sa pag-aalaala sa kanya. Baka sadyang hindi na pinatay pagka't natatakot at walang kasama sa bahay. Baka...

Nang buksan niya ang pinto ng silid ay nasagap ng kanyang ilong ang amoy ng pabangong laging ginagamit ng kabyak.

Nakahiga si Adela sa kanilang kama. Nakapikit ang mga mata, at ang katawang natatabingan ng manipis na damit-pantulog ay waring nagpapahiwatig ng pagod at panlulupaypay. Marahil ay may inayos na mga gawaing pambahay o dili kaya'y may hinarap na mabigat na gawain nang nagdaang gabi.

Nilapitan niya ang asawa at hinagkan sa noo. Nagulat pa ang babae at napaigtad nang bahagya, nguni't nang makilala siya'y napabuntong-hininga at magiliw na yumakap.

—Ang akala ko'y kung sino ka na, Martin... —nangingiti si Adela at kinukusot ang wari'y nanlalabo pang mga paningin.

Nguni't nang matuon sa may paanan ng kama ang tingin ni Martin ay may isang bagay na nakatawag ng kanyang pansin. Dinampot niya iyon at binuklat. Parang nililindol ang kanyang dibdib habang sinisiyasat ang laman... At biglang nandilat ang kanyang mga mata nang mabasa ang pangalan sa **identification card** na nasa loob — kay Leon, ang kanilang kapitbahay na binatang di miminsang nahuhuli niyang nakatitig sa kanyang magandang maybahay.

Nang ipako niya ang kanyang madidilat at nag-uusig na paningin sa mukha ni Adela ay parang kulog na umalingawngaw ang kanyang tinig:

—Bakit napunta rito ang purtamunedang ito?... Bakit?... Bakit?

At sa kapuna-punang naging anyo ni Adela na hindi maititig sa kanya nang tuwid ang mga mata, ay nabasa niya ang isang hindi maikakailang katotohanan na **ganti** lamang sa isang dulang naganap nang nagdaang hatinggabi sa madilim na silid ng isang otel! (X)

Nang Magdaan Ang Daluyong

(Karugtong ng nasa pahina 15)

makarating sa Biba, sapagka't mangyayaring sa kahahalo ng mga kamay na kumukuha, ang talagang timbang ng natitipong bigas, ay nababawasan. Ang hindi nga nakuha sa "dasalan" ay kinukuha na sa "paspasan" at lahat ng ito'y nangyayari dahil na dahil lamang sa utos na ikinatigil ng pamamalit, na isinalig sa labis na kaselangang malakhin ang sarili, gayong ang tunay na kahulugan ng utos, kung isasagunitang ang pagsasagawa ng pamahalaan ng pamamalit ay pagtupad lamang sa ginagawang gayon ding bagay ng napapapanginoon, ay ang pagsasakatuparan ng bantog na aral na "gawin mo ang aking sinasalita at huwag ang aking ginagawa." Kahi't mga araw at panahon ito sa Pilipinas ng mga tunay na kahalintulad, ay hindi ko napaglabanang huwag itala ang ganito kalaki at napakatangi marahil sa lahat, sa aking palagay, sapagka't naglalarawang maliwanag, malinaw at hindi malabo, sa katayuang laruan ng tinatawag na Republika.

(ITUTULOY)

PINARANGALAN ANG MGA NATATANGING TAUHAN NG IKA-PITONG SINING

SA isang palatuntunang idinaos noong Linggo ng gabi sa Bay View Hotel na pinangasiwaan ng **Manila Times**, ay pinarangalan at pinagkalooban ng mga gantimpalang "Maria Clara" ang mga tauhan ng ika-pitong sining. Ang mga gantimpala ay nauukol sa taong 1950. Makikita sa larawan si Louis Garcia nang nagsasalita sa harap ng mikropono at ipinakikilala ang mga nagtamo ng gantimpala. Kasama sa larawan sina Nena Cardenas (Pinakamabuting Artistang Babae ng Taon), Alicia Vergel (Pinakamabuting Katulong na Babaing Artista), Reynaldo Dante, Donya Sisang de Leon, Dr. Ciriaco Santiago at Tony Santos (Pinakamabuting Katulong na Artistang Lalaki, dahil sa mahusay na pagkakaganap niya sa "Hantik" ng LVN).

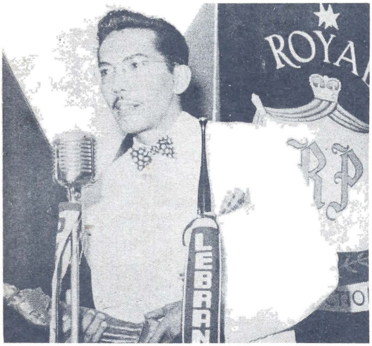

Nang nagsasalita sa harap ng mikropono si Direktor Gerardo de Leon bilang pagpapasalamat sa madla at sa mga kinauukulang nangasiwa sa pagpaparangal. Si Direktor Gerardo de Leon ay siyang nahirang na Pinakamabuting Direktor ng Taon dahil sa katangitanging pagkakapamahala sa pelikulang "Kamay ni Satanas" na itinuring na isa sa mga dakilang panoorin nang taong 1950. Makikitang hawak niya ang kanyang gantimpalang "Maria Clara."

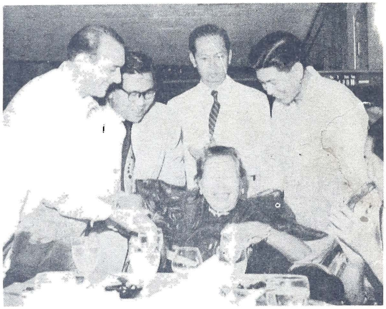

Si Donya Sisang, napiling Produktor ng Taon, ay hinandugan ng pagbati nina Rafael Anton ng Lebran, Alfredo Cruz, Primitivo Mauricio ng Manila Times, at ng kanyang anak na si Mannie de Leon.

Minsan Pang...

(Karugtong ng nasa pahina 12)

matamis na halik ang naramdaman mong dumantay sa iyong mga labi.

Nang muli mong idilat ang iyong mga mata kinabukasan, natalos mong si Dany ay malayo na sa iyong piling. At magbuhat noon, ay nagtiis ka nang maghintay sa kanya. Halos araw-gabi'y tinutulungan mo pa sa iyong pagdarasal ang kanyang maagang pagbalik. Nguni't parang hindi naririnig ng Lumikha ang iyong mga pagtawag, pagka't siya'y hindi dumarating.

Nagpatuloy pa ang pagyao't pagdatal ng mga araw at gabi sa iyong paghihintay. Subali't sa tuwing magigising ka sa kinaumagahan ay pawang kabiguan ang natatambad sa iyong paningin. At nang tumagal-tagal nang ni hindi ka nakatatanggap ng sulat buhat sa kanya ay nagsimula nang bumuko sa iyong loob ang hinalang baka ginawang paraan lamang ni Danilo ang kanyang pag-alis upang makaiwas sa kanyang pangako. Nahinuha mo ring baka si Danilo ay sadyang lumimot na sa inyong sumpaan...

Naisipan mo nang magbalik sa inyong sariling bayan upang doon makubli at lasapin ang mapait na dita ng iyong kasawian. Nguni't ikaw nga'y ipinagtabuyan ng iyong ama

Sa kabilang dako, nang dumating si Major sa Maynila ay ikaw ang unang-unang napag-usapan niya at ng kanyang anak.

—Oras na hindi ka sumunod sa aking kagustuhan, asahan mong kailan ma'y hindi na kita pakikialaman...! —may banta ang tinig ng Major. — Kaya buhat ngayon, limutin mo na ang babaing iyon. Huwag ka nang magpapakapagod sa paghahanap sa kanya! Naiintindihan mo?

—Nguni't Itay, isinumpa ko po sa kanya na tanging siya lamang ang aking mamahalin!

—Huwag kang ulol...!! —ang mabilis na hadlang ng Major. —Mabuti pa'y sumama ka sa akin ngayon at mayroon akong ipakikilalang babae sa iyo. Higit na magaling kung iyon ang liligawan mo at ako'y hindi tututol, pagka't kakilala ko ang kanyang mga magulang.

—Itay, bigyan pa ninyo ako ng kaunting panahon sa aking paghahanap sa kanya. Ibig ko lamang makita at makausap, upang sa gayon ay maipakilala kong hindi ako nagkulang sa aking sumpa at pangako. Alam naman ninyo, Itay, na mula nang magbalik ako dito ay hindi ko na natagpuan ni nabalitaan. Sa nangyaring ito ay kayo ang may kagagawan. Oo, kayo ang naging dahilan ng aming pagkakalayo, — ang naninising tutol ng anak ng Major

—Hindi na kailangan! Ngayon din ay magbihis ka at nang tayo'y makalakad. Ako'y hinihintay niya sa araw na ito. —At isinuot na ni Major ang kanyang nakahandang kasuotan.

Ang anak ng Major ay hindi na kumibo. Nagbihis na at sumunod na rin sa kagustuhan ng ama. Nang sila'y sumapit sa iyong tinitirhan, ang anak ng Major ay sadyang nagpaiwan muna sa kalapit na tindahan pagka't lihim pa ring tumututol ang kanyang kalooban sa layunin ng ama. Kaya ang Major muna ang unang nakipagkita sa iyo.

—Aba, kayo pala, Major...! —ang masigla mong bati.

—Oo nga, Myrna, alam mo namang kailangan kong lubha ang iyong tulong. Ako'y taos-pusong nakikiusap ngayon na kung maaari'y huwag mo akong bibiguin. Para kong nakikitang nasa mga kamay mo ang kaligtasan ng aking anak. Baka-sakaling sa pamamagitan ng iyong tulong ay magbago ang kanyang kalooban.

—Nguni't, isipin ko muna, Major, kung ano ang mabuting gawin upang kayo'y matulungan ko. Marahil, batid naman ninyo na mabigat na gawain ang magkunwaraing kasintahan ng lalaking hindi mo tunay na iniibig at ni hindi mo pa nakikilala. Hindi ho ba?

—Kung sa bagay, —sang-ayon ng Major. —Nguni't ang gagawin natin ay upang ipakilala lamang sa babaing kanyang kinalolokohan na ikaw ang kanyang bagong katipan, nang sa gayon ay masiraan ng loob.

—Sa akala naman kaya ninyo ay papayag ang inyong anak...?

—Maaari bang hindi siya papayag. Sa oras na makita ka niya ay natitiyak kong malilimutan na ang kanyang kinababaliwan.

—Hummm... —ang ungol mo. —At bakit naman po hindi pa ninyo isinama. Marahil, inisip niyang ako'y ikahihiya niya sa kanyang katipan, ano ho?

Sa itinanong mong iyan ay hindi ang Major ang sumagot sa iyo. Isang bagong tinig, malambing at kahali-halina, ang iyong narinig buhat sa likuran.

—Ako'y naririto, binibini...! —anang tinig.

Nagulat ka. Tumahip na bigla ang iyong dibdib, nguni't naramdaman mong nagkaroon ng ibayong kasiyahan ang iyong damdamin. Sapagka't ang tinig na iyong narinig ay dati mo nang nakikilala. At nang lumingon ka sa may pintuan, ay parang hindi ka makapaniwala sa iyong namalas. Para kang bantayog na hindi nakakilos sa iyong kinatatayuan. Subali't... aywan kung anong mahiwagang lakas ang nagtulak sa iyo, ikaw ay biglang napasugod sa lalaking katatapos pa lamang nagsalita.

—Danilo, diyata't...!

—Oo, Myrna...!

—Oh, Mahal ko...! —at siya'y bigla mong nayakap at nakalimutan mo na ang iyong balak na paghihiganti. Ikaw naman ay minsan pang pinaliguan ng maaapoy na halik ni Danilo.

Sa gayong tagpong nasaksihan ng Major, ay parang naguusig ang kanyang titig bagaman lihim namang nagsasaya ang kanyang kalooban. Masayang-masaya kayo ng iyong kasuyong hindi mo na inaasahang magbabalik, nguni't lalo namang nagagalak ang Major, sapagka't hindi nabigo ang kanyang layunin. Dahil sa kagalakan ng Major ay hindi nakatiis na di mag-usisa...

—Danilo, siya ba ang babaing... —ang ibig tukuyin ng Major ay ang kasintahan ng anak.

—Opo, Itay...! —ang mabilis na tugon ni Danilo. —Siya po ang sinasabi kong aking kasintahan na malaon ko nang pinaghahanap.

—Opo. Major .. siya rin po ang lalaking naging sanhi ng aking mga... —at hindi mo na [illegible] pagka't biglang tinakpan ni Danilo ang iyong mga labi.

—Kung gayon, Myrna, —ang baling sa iyo ng Major, —ako sana'y patawarin mo sa aking mga pagkakamali!

Sa halip na tugunin mo pa ang Major, ay napangiti ka na lamang at pagkuwa'y muling napabilanggo sa mga bisig ni Danilo. (X)

Panlinggong PALAISIPAN ng BAGONG Buhay

A	S	T	I		I	P	I	I	T		S	O	T	A
S	I	S	S		T	U	M	B	A		A	R	A	L
A	L	I	S		I	T	A	A	N		K	I	O	S
H	I	N	A	N	G	O		A	L	I	B	A	B	A
I	P	A		G	I	S		N	A	N	A			
			K	R	S	T			W	A	T	S	O	N
B	E	L	E	S		A	L	B	A	Y		A	N	I
A	L	I	W		I	T	A	O	N		H	U	S	I
U	A	I		A	S	I	O	N		B	U	L	A	G
L	A	G	I	T	I	K		A	T	I	S			
			M	A	N	O		S	A	N		M	I	D
B	A	L	I	S	A			I	L	O	K	A	N	O
U	T	A	S		G	A	N	S	A		A	H	I	N
H	A	W	I		O	R	A	T	A		L	A	B	A
O	S	A	N		T	I	Y	A	N		I	L	A	T

PAHALANG

1. Lunsod sa Italya, sa kaliwang pampang ng ilog Tanaro
5. Ikulong
10. Tagapagalaga ng kabayo
14. Tika
15. Lagakan ng patay
16. Diwa ng mabuting pangungusap
17. Panaog, hayo
18. Isubi
19. ...ko (palamigan)
20. Kinuha sa gawa ng iba
22. Bayani sa "Arabian Nights"
24. Dumi ng bigas
25. Habol (huling pantig)
26. Tiya
27. Inuming "orange"
28. Makatang ingles, unang aklat ay "The Prince's Quest"
32. Kusing
35. Lalawigan ng abaka
38. Gapas
39. Libang
40. Isabay sa gayong araw
41. Himaymay na pandamit
42. ... nations
43. Palayaw ng babae
44. Pinsala ng mata
45. Tunog ng nabaling kawayan
47. Bungang mabuto
49. Halik sa kamay
50. Puno ng ika-8 hukbo ng EU sa Korea (gitnang pangalan)
51. Hintakot magsalita (kinaltas ang unang titik)
54. Di mapalagay
57. Taga-hilagang masisinop
59. Kitil
60. Ibong di makalipad
63. Dulot sa hapag
64. Pag-alis ng tabing
65. Ekonomistang pilipino
66. Gawaing pambabae
67. Bayan sa kanlurang Korea
68. Bahaging lagakan ng kinain
69. Bambang

PABABA

1. Pahayagang Hapones
2. Pagtingin sa butas
3. Bansang may pinakamaraming mamamayan
4. Iyong-iyon lamang
5. Ibubo
6. Salin sa larawan ng dokumento
7. Bilang ng daliri (kinaltas ang unang titik)
8. Bayan sa Batanggas
9. Ilawan
10. Nakasabit sa balikat
11. Elsa
12. Higang paharap
13. Hilab
21. Matapang (huling pantig)
23. Mahal na taguri
27. Isang arabal sa Londres
29. Unang hari ng Israel
30. Sukat ng timbang
31. Ulayaw
32. Sisidlang kahoy ng damit
33. Magandang pangalang babae
34. Kaligiran ng lalamunan
36. Apelyidong intsik
37. Bayang daungan sa New foundland
40. Ibinigay na tugon
41. Bulalas
43. Alinsunod sa kapangyarihan
44. Tinto
46. Ligpitin
48. Listahan
51. Mataas ang halaga
52. Binago
53. Kakaning hugis 'pulseras
54. Matalim na kawayan
55. Pinagpigan (kinaltas ang unang titik)
56. Dagat na tabang
58. Diyosang hindu
61. Sariling angkin
62. Hindi huwad (huling pantig)

TINGNAN ANG TUGON SA SUSUNOD NA LINGGO

Sagot sa Nakaraan

S	A	Y	P	O	L		B	A	H	A	G	D	A	N
A	L	A	I		I	N	A	B	A		R	A	R	A
U	K	O	L		S	I	B	U	L		A	L	A	M
L	A	N	A		A	N	A	K	I		S	O	R	A
			P		N	A	R	A		I	A	Y	O	N
K	U	L	I	T		Y	A	B	O	G				
I	S	A	L	A	B		N	A	T	A	M	A	S	A
M	A	P	A	L	A	D		R	I	M	A	R	I	M
I	P	I	N	A	L	I	T		S	A	R	I	L	I
				B	E	L	E	N		S	I	S	A	L
O	K	U	M	A		I	H	I	P		N			
M	A	M	A		A	D	E	L	A		D	A	A	N
I	N	A	M		P	I	R	A	N		U	S	L	I
Y	A	L	A		I	L	A	Y	O		K	A	I	T
A	L	I	M	U	D	I	N		T	R	E	N	T	A

TEOTICO CLINIC
URINARY DISTURBANCES
GENERAL SURGERY
X-RAY SERVICES
7-9 A.M. / 2-3 P.M. — No. 2 Tanduay, Quiapo
10-12 A.M. / 4-7 P.M. — Calvo Bldg., Escolta

Mga nanalo sa PALAISIPAN noong Hulyo 1

1. **Erlinda Pangco**—Noveleta, Kabite
2. **Reynaldo Marquez**—Aplaya, Bauan, Batangas
3. **Andie Villa Galang**—Santiago, Isabela
4. **Basilio Navarro**—2485 Int. 6, Herran, Pako, Maynila
5. **Gng. Genoveva Pagsisihan**—211 Fabie, Pako, Maynila

Magsisitanggap sila ng tigalawang buwang walang bayad na suskripsiyon ng Panlinggo ng BAGONG BUHAY.

Ipadala ang lahat ng sagot, sa: **PALAISIPAN, Magasin ng BAGONG BUHAY, 920 Lepanto, Sampalok, Maynila.**

(Ang mga ipadadalang sagot na wala sa pangalan ng **PALAISIPAN** ay hindi pahahalagahan. Ang mga nanalo na sa **PALAISIPAN** na wala pang tatlong buwan ang nakalilipas magbuhat nang malathala ang mga pangalan ay hindi maaaring papanaluning muli.)

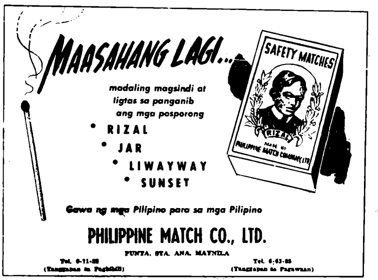

Ang Una at Laging Pinipili Ko ay

BUCCANEER

Pagkatapos matikmán ang iba't ibang uri ng sigarilyo ay natiyak ni Lydia Montañez, marilag na bituin sa puting tabing, na ang sigarilyong ukol sa kanya ay BUCCANEER...mangyari pa!... dahil sa kasiyasiyang lasa, bango, at mahusay na pagkakayari

NANGUNGUNA SA PAGPAPASIGLA!

Makinig sa "Remote Control Broadcast" sa Novena sa Our Mother of Perpetual Help sa Simbahan ng Baclaran tuwing Miyerkoles, mula sa ika-6:00 hanggang ika-6:30 n. g. at mula sa ika-7:00 hanggang ika-7:30 n. g. sa DZPI.